

"Vidiš, to je Rodinov misleč. Kaj, če bi se i midva naučila misliti?"
"Saj je najino delo tako, da morava misliti!"
"To že, ampak sedaj mislija le za druge drugim v korist, namesto da bi mislila zase in v prid drugih, ki delajo in ustvarjajo!"

Doba kolonijalnih sil zatonjuje in milijone ljudi gre v svobodo

Že nad 600,000,000 ljudi osvobojenih (?)—Kaj bo z njimi? — Padec francoskega, angleškega imperija in drugih imperialističnih dežel.

V Organizaciji Združenih narodov se prerokajo brez posebnega šuma — ne da bi se javnost kaj posebno brigala zato — kaj s problemom kolonijalnih ljudstev, ki so se — saj na papirju — osvobodila iz stoletij podložništva in so sedaj teoretično "neodvisna".

Kaj z Azijo?

Ena največjih sprememb v kolonijalnih cesarstvih se je dogodila v Aziji. Dve sto let je bila Indija pod peto angleškega imperija. Dne 15. avgusta 1947 se je oklicala za neodvisno. Toda ni ji bilo lahko — kajti čim ji je laboristična vlada v Londonu izvršila obljubo, da se je začela borba med prebivalstvom Indije radi vere — na eni strani hindustanci, na drugi muslimani in vse je šlo narobe vzlic prizadevanju Gandhija, ki ga je končno v tej prenapetosti neki fanatik umoril.

Indija je sedaj razdeljena — sebi v škodo — v Hindustan in v Pakistan — dve versko ločeni deželi — ki pa geografično spadati skupaj in ne bosta mogli ustvariti blagostanja za svoje ljudstvo ločeno druga od druge.

Stiristo milijonov ljudi je prizadetih. Ali si bodo mogli pomagati? Skupno — da! Ločeni in v prepirih radi vere pa je že zdaj mnogo Indijcev mnenja, da jim je bilo bolje pod angleškim imperijem kot pa jim je v "svobodi". Toda vsaka svoboda se v krkih spočenja. Anglija Indije ne bo nikoli več dobila nazaj.

Niti ne Burme. In celo njeni dominjoni se bolj in bolj od-

daljujejo od nje.

In sedaj Kitajska...

Tudi "neodvisna" Kitajska ni bila drugača kot kolonija anglo-ameriškega ter ostalega evropskega ter japonskega imperializma. Sedaj je v prevratu in njeni voditelji pravijo, da je imperializem iz nje za zmerom iztrebljen.

Naša vlada je minuli teden izdala k temu poročilo — debelo knjigo — zvana "White Paper", v kateri državni department razlaga, da je poloma vnanje politike Rooseveltove in Trumanove administracije na Kitajskem kriv največ Čiang Kaišek ter njegov režim, ker je bil zastarel, ker se ni mogel orestiti koruptnih uradnikov in pa zato, ker je vladal diktatorsko, namesto da bi v vlado pozval tudi liberalne skupine.

Dean Acheson je s tem priznal, da je vlada Zed. držav izgubila eno izmed največjih dežel, kar jih je še kdaj imela pod svojim vplivom. In kar je pri tem ljudem v Washingtonu najhujše — Kitajska je "zašla v komunizem".

Velika Britanija največ izgubila. Kar se ameriške vlade tiče, se v svoji veliki poslanici saj lahko izgovarja, da ni v Aziji — namreč na Kitajskem — izgubila nobenega teritorija, do čim ga Velika Britanija je in z njim vred nad 450,000,000 podanikov.

To Angliji škoduje tudi gospodarsko, zato je vedno bolj v zagatah in se mora več in več

(Konec na 5. strani)

KAKO JE Z INTERVENCIJO NAŠE VLADE V GRČIJI

Od junija 1946, ko je prišla grški rojalistični vladi na pomoč Trumanova doktrina z našimi dolarji, puškami, topovi, živili, oblačili in z ladjami, je bilo 70,028 gerilcev ubitih, ujetih in takh, ki so se pod pritiskom premoči podali.

Število ranjenih gerilcev v gornji številki ni vključeno. Običajno pravilo je, da pridejo na vsakega ubitega vojaka najmanj štirje ranjeni.

Tako je kongresni komisiji poročal dne 1. avgusta predsednik Truman.

Ameriška intervencija v Grčiji se je začela na njegovo iniciativo. Proglasil je svojo borbo proti komunizmu vsepovsod in v prvi polovici leta 1946 predlagal kongresu Grčiji in Turčiji v pomoč v njuni borbi proti komunizmu stotine milijone dolarjev. Odobreni so mu bili.

Civilna vojna v Grčiji je bila pospešena. Do ameriške intervencije je ščitila rojalistični režim na Grškem angleška armada in mornarica. S to krvavo igro vnanjega umešavanja v deželi helenov je prišel tedanji angleški premier Winston Churchill. Ko so vlado prevzeli laboriti, so izprevideli, da je to silno draga, negotova intervencija, pa so sporočili v Washington, da Anglija vsled svoje opešanosti stroškov (intervencije) v Grčiji ne bo več zmogla — torej naj to vlogo prevzame ameriška vlada. Truman s svojimi svetovalci je imel dogovor v tem smislu z Angleži že zapečaten — treba ga je bilo sporočiti na skrajno dramatičen način le še kongresu — in res — Grčija — ker je važna strateška točka v Sredozemlju in pripravna baza za ščitene naših oljnih interesov tam okrog — je bila Trumanova doktrina odobrena, vsote nakazane in naše bojne ladje ter vojni, politični, propagandni ter razni drugi "eksperti" pa so že bili na licu mesta.

Angleži so polagoma svoje čete odpoklicali, a pustili so jih tam toliko, da bi zadostovale "za vsak slučaj", dokler ne bi ameriški oficirji zadostno izvežbali čete rojalistične vlade.

Sedaj smo v avgustu 1949. Predsednik Truman je kongresu in ameriški javnosti leta 1946 obetal, da bo vojne v Grčiji konec že do konca imenovanega leta. Potem pa, da je bo konec v poletju 1947. Nato, da bo z gerilci počiteno do zime. Nato so sledile slične obljube skozi vse leto 1948. Letos pa z njimi Truman ni več tako radodaren.

Tolaži ameriško javnost le s tem, da so izgube grške ljudske fronte — ali kot se je tu označuje — komunističnih band — tolikšne, da so padle v številu v prvem četrtletju tega leta na borih 19,830 mož (le kdo mu je dal tako točne številke?), leto prej pa so štele 26,000 mož.

V isti dobi je grška rojalistična armada utrpela le 37,934 izgub — namreč ubitih, ranjenih in pogrešanih. Vse te številke so iz Trumanovega poročila.

Zveznemu kongresu je zagotovil, da grška (monarhistična) vlada v vojni s komunisti zmaguje, seveda z ameriško pomočjo. To je določno poudaril. Kar pomeni, da se kralj s svojo vlado drži v sedlu le, ker ga podpira ameriška vlada z dajtvami v orožju in z živili in sploh na vse druge načine, razen da se ameriške čete ne spuščajo direktno v civilno vojno. Toda glavni vodniki grških rojalističnih čet so ameriški oficirji.

Dalje je predsednik Truman izjavil kongresu, da so grške rojalistne čete na pohodu zmagovanja in dal je poslancem in javnosti novo obljubo, da bo civilna vojna končana z zmago grške rojalistične vlade spet v tem letu.

To izjavo je oprl na sledeče ugotovitve: grška (kraljeva) armada je postala izvežbana s pomočjo naših

(Konec na 2. strani.)

Smrtne ponesrečbe v industriji nimajo zanimanja javnosti

V dnevnem tisku, v radiu, v šolah itd. je silno veliko svari in naukov, kako se varovati nezgod na cestah in ulicah. Kajti po njih se ne vozijo samo navadni ljudje temveč bogataši ter njihovi otroci.

Drugače je v tovarnah. Kadar v kateri koga ubije, je navaden delavec — nadaljna številka pri sestavljanju statistike o smrtnih nesrečah pri delu v industriji. V avtnih nezgodah se kam zaleti ali drug v njega tudi kak bogataš, politik, slovit duhovnik, ali pa kak visoko čislani vzoren mož, saj mislijo so o njemu tako, dokler se ni v avtni nezgodi ubil in z njim je bilo mlado dekle, ali pa mlada žena koga drugega. Zato se o takih nesrečah toliko piše.

A če te ubije v tovarni, ali v premogovniku, ali pri kakem drugem delu, kdo vendar si, da se bi javnost zanimala zato?

Dasi ko se nesreče pri delu vsled boljših varnostnih naprav in pa vsled postav, ki so jih izvojevali ljudstvu res prijateljski poslanci, jako zmanjšale, jih je še vseeno veliko več kot pričakovano. Dogodi se, da se kak delavec pri delu smrtno ponesreči vsled svoje krivde — saj zapiski trdijo tako — a mnogo pa jih je ubitih, pohabljenih ali pa začasno poškodovanih vsled prevelikega naganjanja in ko človek omaga v tem priganjstvu, pa stori kako potezo z rokami ali z nogami za hip prezorno — pa je po njemu!

Na cestah se veliko ljudi ubije vsled pijanosti in jim je vseeno kako drve s svojim avtom. A pri delu tega ni. Človek se pa pri svojem stroju, rudar pri svojem delu v rovin, sidar in tesar na svojih ogredih — a zdaj vidiš v tem, zdaj v kakem drugem listu dve vrstici notico z drobnim tiskom, kako se je ta in ta smrtno ponesrečil, bodisi ker je padel z odra, ali ga je zmečkal stroj, ali pa padel v kak tank. Ali pa je z viška kaj telebnilo nanj.

Biro delavskega departamenta za statistike pravi, da je bilo v prvih treh mesecih tega leta nad tri sto delavcev ubitih, 93,000 pa poškodovanih. Slednji so vsled ponesrečb izgubili v času zdravljenja blizu dva milijona \$ihov, kar znaša na plači \$19,000,000.

Pred mnogimi leti, ko še ni bilo za ščitene delavcev v industriji in v rudnikih nikakih postav, ne zakonov za odkodnine, je bilo seveda še veliko hujše. Večina ubitih so bili pri seljenci, brez svojcev, ki se bi potegnili zanje, zato je bilo družbam lahko. Namesto ubitih in poškodovanih so imeli razpolago kopo novih imigrantov.

Sedaj pa so ubiti večinoma družinski očetje, ali pa sinovi družin. Skozi leta se je tem družinam posrečilo primorati zakonodajce kaj storiti v varnost delavcev in tako se je od onih ranih dni ameriške industrije pa do sedaj v naporih za varnost človeka pri delu bodisi v tovarni ali v rovu veliko spremenilo — na bolje seveda. A še je veliko možnosti za nadaljne varnostne izboljšave.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Boj Moskve proti Titu se nadaljuje. Je neizprosno ter brezobziren z obeh strani. Radio Moskva je dne 2. avgusta razširil po vsem svetu poročilo, da je Tito begunec iz Grčije prisilno uposil v "svojih" rudnikih železa in bakra in da te dve kovini prodaja Zed. državam. Tu jih predelajo v orožje, ki ga zvezna vlada podarja grškemu rojalizmu, da z njim pobijajo borce grške ljudske ali domovinske fronte.

To je težka obdolžitev. Ampak čemu naj Zed. države rabijo jugoslovansko železo in bakreno rudo, ko imajo vendar svoje toliko, da izdelke iz železa, bakra, svinca, srebra in tudi če treba, zlata, vse križem izvažajo? Bolj verjetna je Titova trditve, da je Jugoslavija po osvoboditvi pomagala grški ljudski fronti bolj in veliko več kot katerakoli izmed dežel kominforma — v zahvalo pa jo bojkotirajo ekonomsko in v nji politično intrigrirajo, da bi ubili njen sedanji režim. To povzroča škodo vsem — kar znači, da kadar postanejo ljudje na odgovornih mestih zagrozeni, se jim gre le za prestidž in za uničenje nasprotnika — ne glede kako trpi takozvano "navadno" ljudstvo posledice take nesmiselne vojne.

Trumanova administracija v svoji "mrzli" vojni proti Sovjetski zvezi noče odnehati niti za las. Nasprotno — bolj in bolj se v ameriškem monopolističnem tisku in v radiu pripravljajo naše ljudstvo na neizogibnost tretje svetovne vojne. "Ni drugega izhoda!" In naše nepoučene množice pa tolažijo: "Saj ne bo tako hudo. Imamo atomske bombe, dežele v Evropi, ki so pridružen severoatlantskemu paktu pa bodo poskrbele za kopno armado. Torej naše žrtve bodo zgolj v dolarjih, žrtve v življenjih pa bodo prispevale naše zaveznice". — Ali jih bodo? Slovenci so včasih rekli, "da brez ciganke ničesar ne veš". Le ona ti lahko prerokuje, kako in kaj bo. Seveda je to bila stara vraža. A res v Washingtonu napačno računajo, ako mislijo svet zaplesti v vojno za zlom sovjetskega bloka s pozitivno vero v zmago. Morda bo sila Združenih držav zmagala, kot je že dvakrat v tveh svetovnih vojnah — a kaj potem? Nekaj časa fašizem, potem? (Konec na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Upravnik Anton Udovich je v tej številki pojamlar zaradi zapoznelosti tistih naročnikov, ki na svojo obveznost pozabijo. S tem sebi NIČ ne prihrani, nam pa prizadevajo nepotrebne stroške.

Razveseljuje je, da se nekateri tega zavedajo, pa imajo plačano naročnino dve ali tri leta rajše naprej namesto da bi jih mi morali opominjati.

Frank Japich se je uredniku potožil, da čemu Proletarec toliko piše o Jugoslaviji in o njenih stvareh, in pa da se mu je ta list vsled tega zameril in ne bo več delal zanj.

Dejstvo je, da Proletarec proporcno manj piše o starem kraju kot drugi slovenski, hrvaški in srbski listi. Nekateri imajo vesti iz Jugoslavije, ali pa kritike o nji že na prvi strani. Jugoslavija je danes — ne šele danes ampak že dolgo v časopisju pogosto omenjena dežela. Slišite o nji v radiu, tudi television predstavi tu pa tam Tita z njegovimi kolajnami in vidite ga celo v velikih ameriških kino-glediščih.

Proletarec ni glasilo kominforma, ne glasilo Tita, pač pa je urejevan tako, da je v soglasju s tradicijami JSZ. Torej nikoli po vetru. Veter se zaobrne, zdaj pihata, zdaj sem. Uredniki listov, ki morajo pisati po vetru, so najbolj nesrečni. Ali pa tudi ne, ako jim je vseeno.

Kaj se vam zdi? Namreč glede urejevanja tega lista? Urednik bo vašo mnenja predložil seji uprave pa se bomo tako medsebojno najbolje pomenili.

Ali nam bi mogli v teh naših finančnih zagatah preskrbeti kak oglas? Za vse imajo nekateri ljudje denar — čemu ne nekaj tudi za dober delayski list?

Urednik Proletarca tudi letos ne bo imel počitnic, kakor že precej let ne. A imel pa jih bo naš stavec. Od uprave je odvisno, ali ga naj v njegovi odsotnosti nadomestimo ali kar že. Ko je zbolel prejšnji stavec, smo najeli drugega iz tiskarne SNPJ in plačati smo morali dvojni čas. Tega naš list v teh okoliščinah sedaj ne bi zmogel. Torej bosta dve številki Proletarca ta mesec izostali — namreč 24. in 31. avgusta. Toda naročniki s tem ne bodo nič na izgubi, ker za vsako letoletno naročnino dobe 52 številki, neglede na praznike ali na morebitne take izostalosti kakor bo ta.

Urednik in upravnik pa bosta v tem času delala za pospešenje izdavanja Ameriškega družinskega koledarja ter knjige Prosvetne matice.

Reading Labor Advocate, ki je na angleški strani Proletarca dostikrat zastopan, si je vzlet letos počitnice s tiskarji vred tri tedne.

Urednik "Nove dobe", glasila ABZ, si jih vzame dva tedna in list v tem času ne izide. Torej upamo, da nam čitatelji ne bodo zamerili, ako bomo mi v tem slučaju, ko tiskarja ne moremo dobiti za redno unijsko plačo, oprostili, če bomo ta čas uporabili za druga nujna dela. In mi smo ob enem edini izmed vseh teh listov, ki pošljemo za vsako letoletno naročnino vse številke — 52 številki za \$3.00.

Naše zastopnike prosimo, da naj to čitateljem pojasnijo in sotrudnice koledarja pa, in pa nabiralce oglasov, da se naj baš v teh tednih vzlic vročini z delom najbolj potrudijo.

(Konec na 5. strani)

Unije v vlogi podpornih organizacij

Poleg privatnih zavarovalniških družb so sedaj na drugem mestu na polju zavarovalnin unije in postajajo v tej svoji panogi jače od leta do leta.

Unije imajo to prednost pred privatnimi zavarovalnicami in pred bratskimi podpornimi organizacijami, da za svoje člane kolektirajo v zavarovalniški sklad ves ali pa delni asessment od delodajalcev, pri katerih so člani uposleni, dočim privatne družbe in bratske podporne organizacije nimajo te možnosti. Ves svoj asessment moraš plačati sam.

To je vzrok, čemu so današnje ameriške "fraternal" organizacije bolj in bolj ritualistične

(obredne), "mistične" in družabne (?) in teždaše manj podporne.

Glavna izjema so v tem pravilu one, ki so jih ustanovili in jih še vodijo tujerodci ali pa njihovi potomci. Nekateri teh imajo že socialni zamah, toda konkurenca proti njim ter druge ovire so tolikšne, da jim je težko napredovati v namenih vzajemnih podpor, radi katerih so bile ustanovljene. Med Čehi npr. ni nobene res uspešne bratske podporne organizacije. Imajo pa jih Slovenci, Hrvatli, Poljaki, Židje in še nekaj drugih skupin.

Unije se prvotno za podpiranje svojih članov in njihovih

družin v slučaju ponesrečb, bolezni ali smrti niso mnogo brigale. Večinoma nič. Toda že pred 50 leti so nekatere začele uvajati tudi zavarovalniški sistem, med njimi najbolj bratovščine železnikarjev.

Večina drugih pa so nudile nekaj podpore v slučaju bolezni člana in pa kaj malega podpore sorodnikom umrlega člana.

Sedaj pa ima mnogo unij svoje bolnišnice, zavode za tuberkulozne člane, zavetišča za stare in onemogle, uvedle so bolniške podpore za vse člane družine, nekatere plačujejo stroške zdravljenja v bolnišnicah in mnoge so izvojevale za svoje ostarale člane tudi pokojnine, ki

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2177

Ako je številka tik VAŠEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje.

Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštnini!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rukopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za pričetek v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zalta

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROckwell 2-2864

Vojna klerikalizma proti napredku ne uspeva v sedanji dobi nikjer

Katoliški duhovnik Alojzij Fajstl v Sebranicah na Češkem je bil obsojen na osem let zapora, ker je odklonil poslednje zakramente za Zofijo Pačlikovo, 67 let staro, ko je umirala. Obdolžil jo je, da je komunistka in da mu dekret papeža Pija XII. preprečuje izdati ji tudi na smrtni postelji potni list v nebesa.

Ker je po svetu še vedno na milijone katoličanov, ki v take vraže verujejo, je — naravno — v dotični vasi — zašumelo, da misli papež zares pogubiti vse komuniste in one, ki jim pomagajo, v pekel.

Tudi naši slovenski duhovniki, kakor so nekateri izmed njih skrajno bigotski, vedo, da pekla, kakršnega so nam slikali kateheti, ko smo hodili v šolo h krščanskemu nauku, ni. Tudi vrhovni poglavar rimsko-katoliške cerkve ne verjame, da boš po smrti ali večno izveličan, ali za dolgo dobo žgan v vica, ali pa se žgal za vse večne čase v peklu.

To so bajke iz srednjega veka. In pa iz primitivnosti človeka. Iz poganizma, ki ga je baš v katoliški cerkvi največ ostalo.

Vsak katoliški duhovnik, od papeža navzdol, stori kolikor največ more, da ostane "v tej solzni dolini" čim dalj mogoče. In vsi si prizadevajo ustvariti si nebesa kar tu. Imajo v naporih za podaljšanje svojega življenja najboljše zdravnike in jim plačajo neglede koliko računajo, samo da jim ni treba prekmalu v večno izveličanje.

Vse te cerkvene vraže je zviti Pacelli — tako je bilo sedanje-mu papežu ime predno je postal glavar na Petrovi skali — zelo spretno uporabil v svoji "sveti" vojni proti "komunizmu".

V resnici se mu gre za "real estate", ne za duše.

Na Češkem in na Slovaškem je katoliška cerkev tudi pod sedanjim režimom priznana za vodilno, za prevladujočo religijo. Toda vlada v Pragi hoče, da naj bo cerkev — bodisi katoliška ali katerakoli druga, usoglašena z novim razvojem dežele, ne pa ubogala ukaze iz Rima.

Duhovnik Alojzij Fajstl je rajše prisluhnil Pacelliju — ki se sedaj imenuje papež Pij XII. ter v njegovem imenu odklonil zakramente 67 let stari umirajoči ženski. Vraževerneži katoliške vere verjamejo, da se sedaj radi tega žge v peklu in da bo v njemu za vse večne čase — samo zato, ker ni dobila v svojem umiranju poslednjega svetega olja.

Alojzij Fajstl je bil vsled te svoje mučilniške metode nad verniki obsojen in to je dobro, ker prvič v svojem življenju bo moral prisilno delati za vsakdanji kruh.

V zapadni Nemčiji bodo imeli ta mesec volitve. Ustava je bila včasni skupščini odobrena — na papirju se lepo glasi, a v resnici je nova konstitucija bila narekovana iz Washingtona in je taka, da služi kapitalizmu. V zapadni Nemčiji, ki jo kontrolirajo Zed. države, Anglija in Francija, je mnogo strank. Glavni sta krščansko-demokratska (vatiška) in pa social-demokratska.

Slednja je sedaj konservativnejša in bolj nacionalistična kakor pa je bila po prvi svetovni vojni. In kaj je storil Vatikan? Naročil je vsem nadškofom in škofom v tem delu Nemčije prebrati v vseh cerkvah pastirsko pismo, v katerem se volilec zabčuje glasovati za krščansko-demokratsko stranko. Niheče torej nima na političnem polju boljše priljubljenosti kot katoliška cerkev. Verniki cerkve napolnijo v pričakovanju, da je njihova dolžnost poslušati božjo besedo, pa dobe pod masko verske pridige političen govor. Social-demokrati v zapadni Nemčiji so se zdržali in vrtili vatikanu zob za zob. Kako bodo volitve izpadle, pa bomo videli, ko bodo glasovi seštet. Vatikan ima v teh nemških volitvah vladno Zed. držav na svoji strani in Pij XII. ter kardinal Spellman sta zadovoljna. Vendar pa ju — ako jima pogledaš v dušo, skrbi za bodočnost njune politične, "real estate" cerkve.

V Romuniji je papežev vpliv že zatemnel. Cerkevna posestva so zaplenjena in razdana onim, ki so jih obdelovali. Na Češkem je papež brez moči. Z odvzemanjem zakramentov je le še bolj pospešil konec svoje cerkve. Na Poljskem takisto.

Vatikan je veliko zaigral tudi v Zed. državah. Opozoril je protestantske cerkve, da naj bodo oprezne. Zasluga za to gre kardinalu Spellmanu. In posebno pa še Mrs. Rooseveltovi. Propagadni tisk klerikalizma hoče prisliti to deželo v vojno — ne za poraz samo Rusije temveč zato, da bi zavlada klerikalizem po svetu. Pa ne bo kruha iz te moke. Klerikalizem propada. Vraže v nadnaravno moč duhovnikov izginjajo. In vera, da si vse človeštvo, ne samo hierarhija — zgradi nebesa že v tej solzni dolini, narašča. Čemu bi samo v Vatikanu, ter kardinali, nadškofi in škofi živeli v raju? Zakaj ne tudi oni, ki jih vzdržujejo?

Ta resnica — ta vprašaj — prodira sedaj na Poljskem, Čehoslovskem, na Slovenskem, Hrvaškem, v Italiji, v španski Ameriki in sploh povsod, kjer se prevladuje v verskih ozirih srednji vek.

Dani se. Vatikan pa je zgrajen na temeljih bigotstva in zato izgublja, čeprav se zdi, da je še vedno močan. A toki napredka gredo preko njegovih skal in jih razjedajo.

Ako bi se Trumanova administracija polovico toliko trudila ustvariti zdrave trgovske odnose z VSEM svetom, torej tudi s Sovjetsko zvezo in njenimi "satelitkami", pa ji ne bi bilo treba brzeti v priprave za užig tretje svetovne vojne in ljudstva na vseh kontinentih bi svobodneje dihala.

NASTAJAJO SPET DALJSE NOCI, in tud: brezposebnost narašča. Ljudje so v skrbeh, ne pa kongres. Vlada pravi, da čimmanj bomo govorili o "recesiji", manj je bo.

ANTON UDOVIČ

POGOVOR S ČITATELJI IN ZASTOPNIKI

Mihuli teden sem omenil v koloni "Z upravnike in uredniške misle", da bom imel počitnice ta teden — to je od tovarne — in da bom pihal in preobračal ter iskal to in ono. In res — ni bilo treba dosti iskati. Saj mi je bilo vsak teden pred očmi, vendar časa ni bilo, da bi se pogloblil in malo pobližje pogledal kako je s stvarjo. Ko sem listal po Proletarčevem imeniku, sem opazil, da je velikoročno odzadaj z naročninami, mnogi daleč odzadaj. Jaz sem imel vedno spoštovanje do listovih čitateljev, imel jih za zavedne in napredne ljudi in vem, da mnogi so zelo, zelo dobri. Ne vem ali jih naj zdaj razdelim ali spremenim svoje mišljenje o njih, to je — o onih, ki se ne spomnijo, da bi poravnali svoje naročnine.

List stane manj kot en cent na dan. Kaj dobite danes za en cent? In če še tega ne žrtvujete

za list, kako naj potem Proletarec izhaja? Tiskarna mene drži za vrat — koga naj jaz primem?

Veste, nikoli nisem imel toliko, da bi komu posojeval in zato mi tudi ni bilo treba tirjati. Zda ko imam ta problem pred seboj se bom moral posvetovati z našimi zastopniki, pri naših "old tajmarjih", kako uspešno in brez zamere opomniti one, ki se sami ne spomnijo.

Težko je tako delo, ker meni osebno nihče nič ne dolguje, vendar me dolžnost veže, da tirjam. Oni, ki so v tej kritiki prizadeti, mi naj oprostite, ker ko bi oni bili na mojem mestu bi morali storiti isto kot jaz. Ako kdo ne zmore naročnine plačati, naj nam piše o vzroku, pa bo mogoče kdo drugi plačal zanj — saj imamo precejšno število dobrih ljudi.

Ako je iz revščine toliko zaostalih, potem nismo v oni zlati

(Konec s 1. strani)

častnikov ter z naše mumijske, da je sedaj kos vsakemu odporu in zmaga je na celi črti.

Postala je agresivna in vojski so se naučili sprejemati in izpolnjevati ukaze svoje visoke komande.

Gerilci so še vseeno močni — je priznal Truman v svojem poročilu. Dobivajo pomoč iz Albanije in Bolgarije. Ni pa Truman omenil Jugoslavije, iz česar bi bilo sklepati, da jim Titova vlada, ki jim je bila glavna zaslomba, od časa preloma s kominformom več toliko ne pomaga.

Dalje je Truman določno priznal, da je grška rojalistična vlada za svoj obstoj in v svoji civilni vojni z ljudsko fronto popolnoma odvisna od podpore Zed. držav.

Predsednik v svojem poročilu izvaja, da je ameriška komisija oborožila one vaščane, ki so pred gerilci pobegnili, jih pod vladno vojaško protekcijo privedla nazaj v njihova selišča ter jih naučila, kako naj se branijo. Predsednik je poudaril, da so se iz teh naukov veliko naučili ter pomagali zrediti vrste gerilcev.

Ekonomski situacija na Grškem pa je še vedno v blatu. Tako je priznal Truman in tudi ako tega ne bi storil, vemo vsi, da Grčija pod rojalistično vladno živi zgolj od ameriških davkov. Tudi ameriški Grki svoji deželi veliko pomagajo — s paketi in z dolarji.

Na Grškem je okrog 700,000 beguncev iz krajev, v katerih prevladujejo gerilci (partizani) in tudi za te ljudi mora skrbeti ameriška vlada, ker je vzela vso Grčijo pod svojo zaščito.

A v svojem poročilu je Truman kongresu priznal, da to ni še vse — da bo ameriška pomoč Grčiji še dolgo potrebna, in morda še celo v veliki meri nego doslej, ako je hočemo oteti "pred komunizmom". Ali pa naše, jo obvarovati za dinastijo, za koruptni vladujoči razred in pa za ameriške bojne baze v Sredozemlju.

Naši milijoni dolarjev — zapravljeni za ohranitev monarhistične grške vlade, niso prinesli "dividend". Vojna med Grki se bo nadaljevala. To pa zato, ker ljudstva sedanje vlade ne mara. Trpi jo na svojih plačih zato, ker mu je Amerika usiljuje in proti nji in Angliji nima zadostne moči, da se je bi otresle.

Vendar pa Trumanovo poročilo nevedoma tudi pove, da se je njegova doktrina na Grškem izjavila. Zato ne kaže zvezni vladi drugega kot da s svojo intervencijo nadaljuje. Koliko časa bo to šlo, je seveda drugo vprašanje. Morda bo ameriško ljudstvo nekoga dne le spoznalo, da se ne izplača podpirati takih vlad, kakršnih ljudstva prizadetih dežel ne marajo. Tak nauk nam je dala Kitajska in sedaj Grčija.

Ameriki, v kateri je vsega dosti, v kateri se cedi mleko in med.

Zato prosim vas čitatelji, pogledajte na številko pri vašem naslovu, in tekočo številko Proletarec, ki je na prvi strani v prvi koloni spodaj. Ako je vaša številka manjša od one na listu, ste zadaj — potem pa štejte pa boste sami videli kako daleč ste zaostali z naročnino.

Saj veste, kaj je baje rekel oni Hrvat, "da brez novaca ni muzike". Želim, da oni, ki imajo v naprej plačano za leto, dve ali tri, naj oprostite tej današnji koloni.

Na one, ki se jih to tiče, pa še enkrat apeliram, da naj ne bo ta moj apel brez uspeha. Ne obtežujte mi že itak dovolj naporno delo, ne prisilite me, da bi v vodo skočil — ni posebno vroče ravno zdaj.

Upam, da bom imel drugi teden kaj bolj prijaznega poročila.

Do takrat pa ostanite zdravi. Vaš upravnik,

Anton Udovič

LISTNICA UREDNIŠTVA

V tej številki je dopis Franka Barbiča, ki je bil iz prejšnje številke pomotoma izpuščen. Krivda za zakasnelost je torej naša.

V prihodnji številki bo kratko poročilo o seji SANSove eksekutive, ki se je vršila 30. julija.

F. B. zanika resničnost "sušljanja" proti njemu

CLEVELAND, Ohio. — Zdelo se nam je, da se je nekom sušljalo po metropoli. In človekom, ki imajo take navade je težko kaj takega prepovedati. Kadar pa na sušljanje kar še obdolžijo pomeni to vse nekaj drugega. In takim se bo delilo ono kar jim pristaja z začetno črko I. . . in nič ni na svetu, ki bi jih odvezalo od tega. Kakšne črke kdo rabi zase je to njegova zadeva. Kadar pa jaz rabim so to dve črki — F. B., in ostalo kar spada. Če si inteligentni ljudje žele, se jih lahko pošlje v Brookside park za mreže in se jim deli minuzze. Oh da, taki možaki, ki so enkrat tukaj enkrat tam, iščejo bruna v napakah tega obdolženca. Pa vendar še doslej niso pokazali ljudstvu male dlake.

Ni čuda, da se je oglašil tudi Ivan Boštjančič v Enakopravnosti. Pošiljam mu pisemce, naj se ne veseli prežgodaj, in naj še počaka, ko pokupim delnice Enakopravnosti in postaneim newspaperman, in takrat bom nastavljal za urednika Ivan Moleka, Boštjančiča pa poslal k Ameriški Domovini, da areta tam svojega tovariša Jonteza, ki ima tako rad njegovo ime. Kako se je tako sušljanje moglo pojaviti? Vročina in pa sestanek starih kolegov inteligentnega kluba iz raznih vetrov. To je vzrok, in pa kdor išče ta najde vse — tudi preprič.

List je plačan še do drugega leta, ali pošljem naročnino še naprej da bo dve leti, in toliko časa bom še pisal in odgovarjal sušljačem!

Tu so vam sušljači pravilne črke omega, ki ste ga obirali, brez dokazov.

— Frank Barbic

PROLETAREC je delavski list za misleče čitatele.

Joško Oven:

RAZGOVORI

Kmalu bo minilo poletje. Čudno, zdi se mi kot da je bilo večeraj ko sem zapazil prvi brst zelenja na vrtu — in sedaj — še nekaj tednov pa bo listje orumenelo. Pač, vse prekratki so poletni dnevi.

V naravi opazimo isto kot je že navada v človeški družbi. To so skrajni ekstremi. Ali ti je prevroče, ali te pa zebe. Nekaj tednov nazaj smo se kuhali da je bilo "veselje" in zdajjo zimo — se dobro spominjam, mi je vzeo pol ure pota s kolodvoza do doma, kar mi drugače vzame manj kot pet minut. Pot je bila tako ledena in tako žlikana od dežja in ledu, da sem se po vseh starih plazih kjer je bila pot navzdol.

Isto opazimo sedaj na splošno. Govorimo o miru, na vse načine se pripravljamo za vojno. Sedaj je treba ponovno prepričati naše državnike v kongresu o silni vojni nevarnosti katera nam preti z vzhoda; se ponavljajo iste že stokrat pogrete "vojne rate", da se Rusija pripravlja za takojšnji napad. Kajpada, nam milijardo in pol je potrebno, da se naoroči Italijane, Francoze, Angleže itd. Ti bodo ustavili Ruske nekeje ob Renu, mi bomo pa metali atomske bombe. Saj nekaj podobnega se pripoveduje našim zastopnikom v senatu in kongresu, kateri so zadnje čase postali precej neverjetni "Tomazi". Kot sedaj izgleda bo to glasovanje precejšno iznenadenje.

Nekaj iz Pariza

V naših dnevnih črtah o stavki modistk (modinettes) v Parizu. To menda ne bo zanimivo vsakega izmed nas, kajti naše žene ne kupujejo dragih oblek, prodajanih v Parizu. Ali kljub temu je organizacija šivilj v Parizu precej močna in jih je več kot dvajset tisoč na stavki. Dekleta so šle na stavko ravno par dni pred odprtjem pariških modnih salonov, katere letno obišče na tisoče kupcev iz vseh krajev sveta. Kajti Pariz je še vedno središče modne umetnosti. Šivilje, kot tudi modistke, katere delajo ženske klobuke so zelo nizko plačane. Njih meza znaša mesečno nekako 17,000 frankov (\$50). Zahtevajo, da se jim plača zviša na \$60, kar je vpricho silni draginji — zelo borna zahteva. Bogate tvrtke kot so Dior, Lanvin, Jacques Fath, Balmain itd. skušajo s stavkoka-zi streti stavko. Ali kot izgleda se jim to bo posrečilo. Da to omenjam je ker sem tudi jaz pred leti živel in šival v temu mestu. Kot izgleda so se stvari tam zelo malo spremenile.

Zgodovina Mehike (Nadaljevanje.)

V juliju leta 1859 je Juarez, uvidevši, da edino popolna ločitev cerkve od države ob enem z najstrožjimi zakoni more napraviti red in mir v deželi izdal slovite reformistične zakone — s katerimi je bila priznana popolna svoboda vseh veroizpovedovanj. Vsa cerkvena premoženja so bila zaplenjena. Civilne poroke obligatne. Duhovniški in redovniški obleka na ulici prepovedana. Plemenitaški naslovi prepovedani. Z besedami: "Narodna moč izhaja iz ljudstva", je bila aristokratska, duhovniška in vojaška moč iztrgana.

Tej proklamaciji je sledila še hujša borba. Kjer ni bilo reakcionarnih čet, se je pobralo vse cerkveno premoženje. Med tem ko so evropske velesile priznale Miramona za mehiškega predsednika, so Združene države priznale Juarezovo vladno v Vera Cruz-u za legalno vladno. Ko je leta 1861 Abraham Lincoln postal predsednik, se je politika Združenih držav napram Mehiki spremenila. Svojemu zastopniku v Mehiki je naročil: "Bodi velikodušen, pošten in odkrit. Pridobi zaupanje mehiškega ljudstva."

V marcu 1861 je bil Juarez ponovno izvoljen mehiški predsednikom in izgledalo je, da bo civilna vojna kmalu končana. Ali par mesecev za tem se je začela civilna vojna v Združenih državah. Takrat ni menda nikdo sanjal kakšne posledice prinese to nesrečni Mehiki. V Franciji je takrat vladal lisaški mali Napoleon III. Združene države v smrtonosni civilni vojni so mu dale priliko o kateri je on vedno sanjal — ustagniti si novo zapadno cesarstvo. Prilika je bila tu.

General Miramon, kateri je predsedoval v glavnem mestu Mehiko, je isposodil od švicarskega bankirja po imenu Jeckerja 15,000,000 pesov. To posojilo je prevzel neki Napoleonov sorodnik. Napoleon je zahteval takojšno izplačilo. Pregovoril je tudi Spance in Angleže za takojšnje izplačilo dolgov. Par tednov za tem je prijadrala bojna flotila ter treh držav v Vera Cruz.

Juarez je bil prisiljen priznati dolgove kateri niso bili njegovi. Angleži in Spanci so odšli domov. Ali Francozi so ostali in nekaj tednov za tem se je izkresala francoska armada na mehiško zemljo. Pridružili so se njim takoj vsi reakcionarni elementi ter se napravili na pot v glavno mesto.

Petega maja so došli do katoliškega mesta Pueblo, kjer so jih Juarezovi konstitualisti prav pošteno pretepli. Ta zmaga pod imenom "Cinco de Mayo", je še danes veliki narodni praznik. Napoleon je ta poraz silno iznenadil. Ali nazaj ni mogel. Postal je ponovno trideset tisoč redne armade pod dobrim poveljstvom. Tej armadi se je pridružilo vse kar je bilo aristokracičnega in klerikalnega, saj so vendar Francozi katoliki! Juarez je bil pri istem mestu Puebli premagan ter se umaknil na sever v San Luis Potosi. Š tem je okupator prevzel s glavnim pompom vladno deželo ter izdal odlok, da vse premoženje vzeto cerkvi in samostanom — je ponovno vrnjeno nazaj — Sedaj pa kdo bo vladal deželi?

V Miramaru, ob adrijski obali, je takrat živel brat avstrijskega cesarja Franca-Jozefa, Maksimilijan. Sicer ni bil ravno priljubljen na dunajskem dvoru. Govorilo se je celo, da je preveč liberalen ter da ima stike s francoskim dvorom. Napoleon je v njemu uvidel samo navadno marioneto, katero bo on z lahkoto vladal. Maksimilijan je rad privolil v sprejetje cesarske kroke, ampak zahteval je nekaj plesov, češ naj narod sam izgovori ako ga hoče. Zastopniki mehiške cerkve in armade so mu zatrdili, da je v tem zmislu že vse urejeno, da ga mehiški narod komaj čaka. Dne 28. maja 1864 je dospel v Vera Cruz.

(Dolge v prihodnji številki.)

Naše gibanje.

Z veseljem opazam kako raste ne samo naš fond za Proletarce, ampak tudi zanimanje za naš list. Dopisi kot so Jožeta Durna, Petra Benedicta in drugih so nam vsem v resnično vzpodbudo. Sodrugi, le tako naprej!

Koncentracija ameriške industrije

Dve tretjini vse ameriške industrije je koncentrirane v desetih državah. Te so New York, Pennsylvania, Illinois, Ohio, Michigan, New Jersey, California, Massachusetts, Indiana ter Wisconsin.

Tole mi ne gre v glavo?

Le kako more predsednik Truman imenovati v vrhovno sodišče človeka, ki je politično in moralno diskreditiran celo v svoji lastnih krogih, to mi nikakor ne gre v glavo! Mar je politika demo-republikanske dikta-kratske stranke res toliko propadla, da ni nobenega izhoda zanj več v kak "new deal" Rooseveltove sorte? Želi se, da ji ni nobene pomoči več. In tudi to mi ne gre v glavo!

PRIPovedNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Kako bi to moglo biti drugače in zakaj? Župnik bi ob sklepanju letnih računov bil docela zadovoljen s svetom, kakršen je, ko bi ljudje le ne pili toliko šmarnice, ko bi se ne klali in ko bi dekleta po teh klancih ne nabirala nezakonskih otrok, bodisi iz razuzdanosti, bodisi iz sle ali zaradi šmarnice. Samo to so vzroki vseh nesreč na svetu. Kaj pa je treba Skobčevi Franci, da bo za dve, tri leta imela nezakonskega otroka? Ko bi se vendar lahko vpisala v Marijino družbo in zgledno živela!

Da, Francka živi tu na klanecu, od koder je tako lep razgled, kjer breskve, češnje, akacije in vse drugo tako čudovito cvete, kjer bo gozd kmalu tako svečano zelen in mračen, kjer se bo razrasla praprotna druga trava in tam se bo nekoga dne zgodilo... preposto in naravno. Metulj ljubi cvetje in cvetje ne odganja metuljev. — Ali pa se bo zgodilo jeseni, ko bodo peli klopčoti po vinogradih in odganjali vsiljive škorce, ko bo dehtela izabela.

Pač, prej ali slej se bo zgodilo, in Francka, ki bo po duši ostala vekomaj otrok, bo prav zaradi tega nekoga morala poslati svojega bednega otročka k župniku h krstju, ki mu bo skvalila statistiko, ki bi sicer bila tako lepa. In župnik ne bo mislil na nesrečno mater, marveč na svojo skazeno statistiko.

V Sušnikovi zidnici so sedli k mizi in Miha je poleg kruha položil na mizo lep kos prekajenega mesa ter žganje.

"Ne bom se branil mesčka," je dejal Skobec. "S kašo so me hoteli doma! Bog pomagaj, še otroci se branijo kaše, ko vendar ne poznajo dobrot in še niso v gostilni jedli pečenko! Pa kaj čemo, ko nimamo kaj sejeti pečenice! Kako naj prepričam otroke, da je kaša najboljša jed, ko pa vidijo moj kisli obraz nad njo, namesto da bi jim prepeval: — Kaša, kaša, hrana kaša! — Kruh pa je zginit z mize v očenaš. Tam ga človek lahko najde kadar koli, v klanecu pa ne!"

"Tiho, Skobec!" je dejal Miha. "Po tej vojni bo tudi po klancih dovolj kruha, pa če ga ukrademo gospodi! Hudiča ali, menda tudi za nas pride kdaj čas! Pijte, gospod Matija! Karate nas, ker ne mislimo vse tako kakor vi. Pa ne zato, ker bi ne hoteli! Vraga, kaj vem, zakaj. Zato ker nas večno samo fišijo k tlom in se tako lovimo za najbližje, da bi si pomagali, da bi se rešili in tako namesto za grčavko v naglici zgrabimo za trholo preko, ki se nam bo morda zlomila v roki, ko bomo hoteli

namlatiti nasprotnika. A kaj, ko nas nasprotnik ne bo pustil, da bi šli v gozd, si tam odrezali dober bat in se z njim vrnili!"

Matija, ki je sedel ob Mihi, mu je položil roko na ramo in dejal:

"Povedali ste, vsaj na videz, veliko resnico, a tudi grenko. Pojasnili ste mi, kar mi doslej ni bilo umljivo. Pa vendar mi slum, da vsak narod mora imeti v sebi toliko sil, da si bo rajši z golimi rokami pomagal kakor pa s trholo preklopi. Morda boste nekoč tudi vi to spoznali!"

"Ne bojte se," je rekel Miha po premisleku, "da bi ne prišli za vami. Morda zdaj gremo svojo pot in celo napačno, ali jaz sem prepričan, da se bomo mi še srečali!"

Onadva sta naposled le šla rezat, Matija pa se je vračal k Svetemu Ivanu.

2

Istega jutra je prišel starejši človek z Golega v župnišče in povedal, da je stari Kranjčevi postalo zelo slabo, da bo prav gotovo umrla, pa bi rada prej še prežela boga. On sam da bo spremljal gospoda, kateri že pojde. Ker se je župniku prebujal revmatizem, je rekel kaplanu:

"Pojdite, dragi brat. Pomlad, ki prihaja, mi prinaša bolečine v noge. — Če imate pouk, ga preložite. Do enajste se lahko vrnete."

"Pa bi prevideli še Boštjan, ko," je dejal človek z Golega. "Ne more nikamor, niti v cerkev. Zdjaj pa je priložnost." Kmalu nato je zvonček žalostno pel po "purgi", mimo pokopališča, prek doline proti Golemu. Poklekali so ljudje ob poti, ko so srečevali boga, ki je šel v hribe, hitele so ženske iz hiš k ograji in tam čakale na blagoslov. Kaplan je molil za vzdihujočim zvončkom, a njegove misli niso bile zbrane, motilo ga je sveže jutro, motilo vzhajajoče sonce, ki mu je sijalo naravnost v obraz in ne nazadnje tudi misel, da gre na Golo, kjer je doma Lenčka Frasova, ki jo bo mimogrede obiskal.

Na Golem so bile obljubene hiše redke. Kmetij tu sploh ni bilo, pač pa željari in vjničarji. Sami reveži, prav tu na robu ivanovske fare, kakor bi bodisi hoteli pobegniti iz te fare, ali pa si ne upajo med druge ljudi. V resnici so tudi uhajali po svetu. Tu je bil kraj, kjer je imel župnik Zadržavec večni boj z nezakonskimi otroki. Zakaj, če kje v njegovi fari, tu se je prav gotovo vsako leto rodil vsaj en nezakonski otrok. Naj je bil župnik še tako prepričan, da je temu vzrok razuzdanost in šmar-

nica, kaplan je le vedel, da je za vsem revščina, da tu odpovedo vsi zgledi, da so tu ljudje tako rekoč že obupali nad življenjem in njega svetostjo. Tu so matere zapuščale otroke in odhajale po svetu za kruhom, zapuščali so jih očetje; od tod, se je zdelo, je najlaže priti v svet.

Magdič z Lenčko že vso zimo ni govoril. Prihajala je k spovedi, toda tam je skušal biti z njo kakor z vsemi, hotel je, da bi mu bila tuja. Ali mu je lagala? Ali mu v resnici ni imela kaj povedati? Kako je potem mogel župnik Zadržavec govoriti o razuzdanosti? Mar ni živela pošteno kljub tisti nesreči? Pred nosom so mu živele Rebernikova, Mrkunova, Sušnikova in še druge, nad katerimi se župnik Zadržavec očitno ni spotikal. Lenčka pa se ni predajala razuzdanosti. Lenčka je hotela čisto ljubiti. Zgodila se je nesreča. Danes je Lenčka čisto ljubila — danes je ljubila — Magdiča. Lenčka je vzela vso krivdo za otroka nase. In Magdič ni mogel reči: Kriv je oni. Rekel ni zato, ker je bil oni — duhovnik. Opravičeval ga je, zato ker je moral opravičiti to njegovo dvojnost proti Lenčini enotnosti. Lenčka je bila enotna kakor roža. Andrejko pa se je posvetil svetosti, pri čemer ni mogel premagati v sebi telesnosti. Toda ko je tako opravičeval Andrejka pred njo, je čutil, da s tem opravičuje tudi sebe.

Kadar pride bog v hišo, tudi v najbolj revnih kočah pričarajo od neke bele prte, rože, lepoto, dasi potem spet vse izgine. Zato pač, ker imajo samo dva prta, ki čakata, da vanju zavijejo mrtveca, da ga ne bodo nagega nesli k pokopju.

Obhajal je bolnico. Videl je, kako ljudje mirno sprejemajo zavest smrti, kako v njih živi spoznanje, da tu ni druge poti, razen ene, krožne: vse življenje od Golega do Svetega Ivana, kjer na razpotju ob pokopališču stoji roka z velikim napisom ZANDARMERLIJA. Kadar pa je pot te rdeče težke ilovice zaključena, je tudi ta roka le še posmeh vsemu; mrtve ponesejo iz območja te roke: tam pred razpotjem je pokopališče in mrtvi se ne zmenijo za roko, ki napotuje proti žandarmerijski postaji.

Ko je Magdič obhajal še hromo Boštjanko, je slekel srajco in jo del v aktovko, prav tako zvonček, in ostal je sam. Stopil je do klanecu in po majhnem ovinku je neopažen dospel do Frasove kočice, ki je bila podobna vsem drugim. A če je še tako revna, obljubena hiša je vselej, lepša. Tu so odprte oknice, tu v oknih zelenijo rože, ki so jih dekleta pričevala čez zimo. Tu je pometeno pred hišami. Tu se nad hišo ob jutrih in večerih dviga bledikast dim, ko matere kuhajo, tu od povsod diha življenje.

Frasova Lenčka je imela samo mater in očima. Kakor zdaj Lenčka svojega otroka, je tudi mati njo rodila pred zakonom. Poročila se je šele čez osem let, z drugim, petnajst let starejšim človekom. Njej je bilo takrat že dva in trideset, njemu sedem in štirideset. Poročila se je z njim, ker se s tistim, ki ga je nekoč ljubila in s katerim je imela otroka, ni mogla. Vzela je staroga, da ji ne bi kaj očital za stran otroka. Bil je tih, skoraj ponižen delavec, ki ni nikdar zabavljaj, ne klet ne psoval, a tudi pel ni nikdar. Poleg dela je ljubil še svojo pipo. Nad vsem tem pa je bila samo še ena stvar: Lenčka. Ta ljubezen do tako različnih stvari je bila kljub vsemu naravna, toda med enim in drugim je bila velika razlika in se je zavedal, da dela človeku nikdar ne zmanjka, da pipo, čeprav ti je tako draga, lahko kupiš pri Podlesku ali Mrkunju; Lenčka pa je samo ena na svetu. Zena mu je bila vse življenje tuja, tembolj pri sreču pa mu je bil njen otrok. Imel so oral zemlje, pet redov vinograde in koč. Imeli so še eno kravo, dva prašička in nekaj kokoši. Ziveli pa so v glavnem od dela svojih rok. Poleti je bila koča skoraj ves dan zaprta, šele zvečer so se ljudje spet srečali, zato da bodo noč prespali pod

DELAVEC, STROJ IN ŽELEZO

Z UPRAVNIŠKE IN UREDNIŠKE MIZE

Najbolje je, da ne čakam, da bi spet "bus" zamudil kot sem ga zadnjič, zato se moram požuriti, da gre stvar pravočasno v tiskarno. Naj začnem z našim "home townom".

Chicago: Joseph Sernel je obiskal urad, obnovil naročnino in prispeval v tiskovni sklad 50c. Mož je nedolgo tega prestal težko operacijo in četudi se je dobro "izljal" — trdi, da ga zdravnik hoče še enkrat operirati. Ko se je poslovil je rekel: "grem, bom en šnops izpil, pa se boljše počutim". In res to včasih pomaga. John Maurin je obnovil naročnino, izročila Angela Zaitz.

Frank Smith se je ustavil v uradu radi drugega posla in ob enem obnovil naročnino.

Valentin Mesec je bil tu in dejal, "na, da te ne bom zastoj motil" ter prispeval \$1 v tiskovni sklad. Joe Oblak je prišel po imenik in ob enem prispeval v podporo listu \$5, to pa zato, ker se ni mogel udeležiti piknika, ki se je vršil v korist Proletarca.

Cicero: Frank Zaitz se je nanovo naročil na Proletarca, naročilo je dobila urednikova žena Angela Zaitz. Ta Frank Zaitz, ki z urednikom ni v sorodu, je naš star prijatelj, znana gorenjska korenina.

Downers Grove: Frank Omahen je obnovil naročnino in prispeval listu v podporo \$2, izročil Fr. Zaitz. Frank Omahen in njegova soproga Mimie sta baš tedaj prišla s počitnic v Colorado. Na novo se je naročil na list F. S. Schwab iz Elmwood parka.

Cleveland, Ohio: John Krebel je poslal denar za sedem obnovljenih naročin in \$4 listu v podporo, ki so jih prispevali John Gorjanc \$2, Amalia Terbizan \$1, in Filip Furlan \$1.

Matt Petrovich je obnovil naročnino in prispeval listu v podporo \$2. Anton Jankovich je poslal dve naročnini in listu v podporo \$2, ki jih prispeval Joseph Maslo.

Madison, O.: Frank Povhe je obnovil naročnino in prispeval v tiskovni sklad \$1.

Milwaukee, Wis.: Louis Barborich je poslal denar za pet naročin — 4 obnovljene in ena nova. Listu v podporo sta prispevala Charles Kramer \$1 in Louis Barborich \$1.

Še iz Chicago. Jugoslovansko starbinsko in posojilno društvo ali kot ga bolj poznamo pod imenom Jugoslav Savings & Loan Association, je poslalo ček za dva oglasa, ki sta bila v minulih par tednih priobčena v Proletarcu.

Springfield: Leo Furman je obnovil naročnino, ki jo je poslal A. Gorenz.

Isto streho in se zjutraj spet radejejo. Večno enako. In večno enako so spravljali krajcar h krajcarju za zimske mesece. (Dalje prihajajo)

Cleveland, Ohio: Erazem Gorše je za dramsko društvo "Ivan Cankar" naročil še deset izvodov Ameriškega družinskega koledarja. Poslalo jih bo raznim pisateljem ter književnim ustanovam v Sloveniji. V tem letniku koledarja je namreč spis o delovanju tega dramskega društva v Clevelandu, ki obstoja že nad trideset let.

Seattle, Wash.: Lucas Debeljak je naročil nadaljna dva izvoda Družinskega koledarja in poslal ob enem vsoto zanj.

Denver, Colo.: John Faidiga je obnovil naročnino in naročil Družinski koledar. Torej vidite, da mnogo ljudi naš koledar upošteva za leposlovno knjigo, ne pa kot je kak navaden stenski koledar!

Pritožbeni pismi, oba upravičena, sta poslala Joseph Skoff iz St. Clairville, O. in John Kriznik iz Kemmerer, Wyoming. Upam, da je raztolmačena opravičila vzeta v poštev. — Upravnik.

Prejel sem dopisnico od Geo. Smrekarja iz Aliquippa, Pa., glede pomote v imenu v 6. seznamu prispevkov v tiskovni sklad. Namesto J. Zork, bi se moralo glasil Louis Zorko, to je ta, ki je uposlen v upravi Prosvete. Bil je tisti čas na počitnicah v omenjenem kraju, na proslavi tamkajšnjih društev SN-PJ in med drugimi tudi on prispeval Proletarcu v podporo. On je sam opazil pomoto in mislil, da jo je upravnik napravil. Ko pride v urad, mi omeni o tem — ko mu pokažem original, je sam rekel "hm". Upam, da bo to tolmačenje vzeto naznanje in da mi prizadeti oprost; ob enem pa prosim vse one, ki nabirajo prispevke in tudi naročnine, da natančno zabeležijo ime in kraj, da se na ta način ne naredi kak zamera, ker nabirati prispevke je že samo na sebi težavno delo, ako se potem pa še pomotno zameri, je še težje. Mi smo hvaležni za vsak prispevek, radi tega bi neradi videli kak nesporazum med dobrimi ljudmi.

Ko sem to kolono zaključil je prišla pošta in z njo pismo od Nace Zlembergerja iz Piney Fork, O., v katerem pravi, da je pripravljen dati Družinske koledarje Proletarcu, da bi jih poslal A. Cerkveniku v stari kraj, ako bi jih kdo pobral z avtomobilom in odpeljal. Ima vse letnike razen prvega. Nadalje piše, da je 81 let star in kadar njega ne bo, da bodo vse proč zmetali ali sežgali, zato bi rad dal vse take stvari brezplačno, ker jih visoko ceni. Ne bi rad videl, da bi se storilo z njegovimi stvarmi tak konec kakršnega on predvideva. Mi se mu zahvalimo za naklonenost in če bi bilo mogoče, tudi s hvaležnostjo sprejeli to ponudbo. Nismo pa gotovi če bo to mogoče storiti.

Los Angeles, Calif.: Math Cukale se je oglašil in nam poslal naročnino ter novi naslov, ker se je preselil v ono mesto iz Cicero, Ill., in se menda za stalno

naselil ob Pacifiku. Hvala za pozdrave! Pogrešali bomo to družino, ker smo jo videli na vseh naših priredbah in zabavah. Želimo mu vse najboljše v novem kraju.

DOBRO SPANJE POL ZDRAVJA

Kdor hoče biti zdrav in svež, mora dolgo in dobro spati; važneje pa je dobro kot dolgo, kajti ako se po postelji premetavaš in te mučijo neprijetne misli, ako ne moreš z zadovoljstvom sprostiti svojih udov, zjutraj nisi sveža in spočita.

Na razpolago je mnogo sredstev ki pospešujejo spanje, toda uspalnih sredstev se poslužujmo čim redkeje ter v skrajni sili in še takrat po navodilih zdravnika.

Za dobro spanje je nujno potrebna udobna postelja in dobro zračena soba. Ako ne moremo spati, morda lega ni prava. Marsikdo misli, da so visoko vzglavje in mehke žimnice predpogoj dobrega spanja; toda to ni res. Komur sili kri v glavo, kar večkrat povzroča nespečnost, naj ima pod glavo žimnato blazino. Perje dela vročino. Platene rjuhe so hladnejše kot bombažaste.

Soba naj bo hladna in zvečer čisto prezračena; vendar je napačno, ako spimo pozimi pri odprtem oknu v ledeno mrzli sobi. Sobna temperatura naj bo vsakekor nad ničlo, najprimernejša toplota je okoli 10 stopinj Celzija.

Noge morajo biti tople. Toda ne gremo jih šele v postelji z vročo opeko ali grevcem; glejmo, da ležemo že s toplimi nogami v posteljo. To dosežemo z vročo kopaljo nog, ki tudi požežene kri iz glave, kar je precejšnje zagotovilo, da bomo zaspali. Ako nam je kopal nog v topli vodi zvečer težko dosegljiva, tedaj si vsako nogo posebej masirajmo. V hudi zimi si lahko s termoforjem pogrejemo posteljo, ko pa ležemo je bolje, da termofor odstranimo.

Jako dobrodejna je celotna kopal, vendar voda ne sme biti vroča in ne sme kopal predolgo trajati in končno ne zamudimo ohladiti se z mrzlo prho; samo noge naj ostanjo tople.

Tudi telovadba je pred spanjem koristna, zadošča pa toliko vaj, da se sprostimo udje: dobro se pretegnimo, nekaj prostih vaj, nekaj počepov, pa dovolj; glava naj pri tem ostaja po možnosti na miru. Nikakor pa se pred spanjem ne smemo preveč utrujati, kajti sicer ne bomo mogli zaspali.

Pred spanjem se dobro obnesejo pomirjevalni čaji, npr. valerjanov čaj, dalje čaj iz pomirnečnega cvetja ali melisni čaj. Tudi topla limonada pomiri živce. Kdor ima priliko, naj si zvečer privoči kratek, miren in prehod. Hodimo počasi in dihamo globoko, da se nam pljuča napolnijo s svežim zrakom. To velja zvesti za tiste, ki morajo ves dan sedeti v zatohlih in zakajenih prostorih. Po vsaki prečuti noči bi se morali izprehoditi na svežem zraku in šele potem leči k počitku. Zelo nezdravo je, če kadimo pred spanjem, morda

celo v spalnici, ne da bi jo potem na novo prezračili. Cigareta umiri živce le trenutno.

Tudi negovanje telesa ne sme motiti nočnega spanja. Prav je, da si vsak večer izčistimo obraz in si ga namažemo z mastno kremo, toda te maščobe ne sme biti toliko, da bi ustvarjala občutek neprijetnosti, kar bi krutilo spanje. Navijanje las na žične ali usnjene navijalke navadno tudi moti spanje. V kolikor se frizura izboljša, se pokvari miro spanje, ki je za ohranitev lepote in mladostne svežosti nujno potreben.

Zrcala v stanovanju

Zrcala lahko močno spremenijo stanovanje, zato je zelo važno, kako jih namestimo. V sprejemnici visi zrcalo navadno nad kaminom; še lepše je, če ga obesimo v kot nad kako mizico, na kateri stoji porcelanasta posoda ali vaza. Najbolj spada zrcalo v kot nasproti vhodu v obehidni, da zrcalo da svetlobo in zračnost, kar pomaga k dobri volji in teku. Najbolje je, da obesimo zrcalo na isto steno kot so okna, da se svetloba odbija in pada na mrtvo steno.

V spalnici pa nikdar ne obesimo zrcala nasproti postelji, ker se nam bo svetloba odbijala naravnost v oči.

Popolnoma bo temna in majhna kopalnica spremenila svoj videz, če okrasimo stranske stene z dolgim zrcalom. Tudi vrata kopalnice ali slačilnice naj imajo zrcalo. Zelo pridobijo z zrcalom ozki in temni hodniki; obesimo pa zrcalo bolj nizko, da se bo v njem lahko pogledal vsakdo preden vstopi v sobo, ali si nadene klobuk, obleče plašč itd.

Nasvet počitnikarjem

Preudari natančno, koliko obleke potrebujete in pa koliko denarja za svojo počitniško turo; ko to storiš, odloži polovico obleke in dodaj k svoji počitniški vsoti še dvakrat toliko denarja, pa boš imel sijajen "oddihi". To se pravi, resnične počitnice.

SLOVENE RECORDS

10-inch records 75c COD, plus postage

- G-1281 Be happy, polka
- G-1282 Bye-bye-baby, polka
- G-1283 My honey is wandering in Tyrol, St. Clair polka
- G-1284 Too fat polka; Jolly polka
- G-1285 F. Yankovic and his orchestra
- G-1286 Alpine waltz
- G-1287 Lamplighter's polka
- G-1288 Village tavern polka
- G-1289 Lumberjack — polka
- G-1290 Marianne polka
- G-1291 Hit and miss polka
- G-1292 F. Zerk and his Polka
- T-100 50c Umbrella polka
- T-101 London Tree — waltz
- T-102 Tivoli Park Polka
- T-103 Village Square Polka
- T-104 Red Wine — Polka
- T-105 Edelweiss waltz
- E-374 Ernest Benedict Quartet
- E-375 No Marianne, Polka
- E-376 Charles (Clara) Polka
- E-377 Clevelandki Valček
- E-378 Male Nocek, Polka
- E-379 J. Furech and his Tav. Band

Write for free list of all new SLOVENE records, the largest selection in U.S., by the best Slovene artists, to

PALANDECH'S

535 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Zdravstveno dršavo (izvzemni Chicago) in Kanado \$5.00 na leto; \$4.00 na pol leta; \$3.00 na četrti leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 na pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Konec s 1. strani)

tem nova vojna proti njemu. Ni koncem konca drugega izhoda kot preureditev sveta v mednarodni socializem.

"Rude Pravo" v Pragi, ki je vodilni komunistični dnevnik na Čehoslovaškem, pravi v izdaji z dne 2. avgusta, da je newyorški kardinal Francis Spellman po svoji politični moči drugi za papežem. "Rude Pravo" je v pravem. Lahko bi ta praški dnevnik še dodal, da ameriška hierarhija, ki jo vlada Spellman, sedaj zalaga dolarji v višjih vsotah kot pa dokler je bila sveta stolica odvisna od bivanja Petrovega novčica od pokojne Avstro-Ogrske, burbonske Španije, Francije, Poljske in latinske Amerike. Prvič v zgodovini rimsko-katoliške cerkve se je dogodilo, da je za finančno pomoč povsem odvisna od Zed. držav, v katerih je izmed kakih 150.000.000 prebivalcev le okrog 27.000.000 katolčanov. Toda ta pomoč sveti stolici ni nudena v prid širjenja Kristovih nauk. Gre se za obvarovanje starega reda, za svetost ohranitve privatne lastnine in pa za pravico bogatinov izkoriščati uboge.

Na Češkem katoliška cerkev pod Avstrijo in potem pod Masarykom in Benešem ni bila politična moč kakor je bila npr. v Sloveniji, na Bavarskem, Poljskem, Slovaškem itd. Toda po prevratu lanske leto pa je morala na povelje Vatikana postati agresivna in v politiki in tako se je začel boj "med cerkvijo in državo". Katoliška duhovščina na Češkem ni bila klerikalno zagrežena, bila pa je klerikalno navdahnjena in sfanatizirana na Moravskem, na Slovaškem pa madžarska ter skoraj na zadnjaka. "Rude Pravo" razlaga, da je Vatikan "v sporazumu z ameriško vlado" zasnoval načrt za začetek civilne vojne na Čehoslovaškem. V nji bi potegnili z duhovščino tudi pristajali "bivše Benešove-Masarykove narodne socialistične stranke (liberalci) in konservativci vseh strank. A vlada je za nekakšno pravočasno doznala — piše omenjeni list in stopila na prste ameriškim ter angleškim agentom in duhovnikom, ki so bili v njeni službi. Češki primat nadškof Beran je prišel pod "politijsko nadzorstvo" in zapretilo mu je bilo, da ako ne bo služil koristim Čehoslovaške bitko izgubil. Civilna vojna se ni dogodila, razen nekaj malega na Slovaškem. To je bil hud poraz tudi za ameriško vnanjo politiko. Ona vzdržuje kopo visokih bivših politikov, ki so prej na Češkem in Slovaškem kaj pomembni, sedaj pa žive v ubežništvu tu in čakajo, kdaj se naša dežela zapodi v vojno in jim pripori povratek do njihovih starih korit. A račun so vsi skupaj delali brez krmara, kakor pravi neki star slovenski pregovor.

"Katoliška akcija" je zelo znana politična veja rimskega

klerikalizma. Razmrežena je v vseh deželah, kjer žive katolici. A na Češkem se je letos ustanovila nova "katoliška akcija". Osnovali so jo tisti katoliški duhovniki, ki so se zoperstavili politiki Vatikana in rekli: mi smo za obrambo verskih nauk in krščanstva, toda proti reakcionarni, proti ljudski politiki papeža Pija XII. in njegovih "imperialističnih zaveznikov". Papež jih je izobčil iz svoje edinozveličavne cerkve. Upornih svecenikov na Češkem to ni ostrašilo. V vzpodbudo jim je mučenik Jan Hus, ki ga je v dobi srednjeveške teme starokopitna, bigotska hierarhija dala sežgati na grmadi, ker ni hotel spreminiti svojega prepričanja. Po Jan Husovi mučeniški smrti so Čehi postali napredni narod. Nobena "izobčenja", ki jih sipljejo nanje iz Vatikana, ne bodo ustavila volje tega naroda iti naprej po poti napredka.

Čiang Kaišek se upa na stvaritev "antikomunističnega pakta na Pacifiku", ki naj bi ga kajpada financirale Zed. države, kakor so vzele v oskrbo s svojo municijo ter s svojimi dolarji severo-atlantsko zvezo. Čiang Kaišek se pač ne more privaditi dejstvu, da je on vojno na Kitajskem za vse večne čase izgubil in nobena se tako močna intervencija Zed. držav bi mu ne mogla vrniti diktatorske moči, ki jo je vintel toliko let nad kitajskim ljudstvom.

Zmagoviti kitajski komunisti z ameriški konzularnimi ter drugimi diplomatskimi uradniki ter z ameriški "biznismeni" nič kaj vidno ne ravna. V prejšnjih dneh so se Američani obnašali gospodovalno in Kitajci so se ubogali in se priklanjali. Prišla je bolgarska vestja, a zapadne vile — skupno s takratno Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Anglijo, Francijo, Italijo in z Zed. državami so jo porazile. Kitajci so ostali v podložnosti tujih sil. Sedaj v Washingtonu in v Londonu ugibajo, ako je onih dni konec. Mnogi člani našega zveznega kongresa, govorniki v radiu in glasila plutokracije zahtevajo, da naj se Uncle Sam ne pusti prepehovati "banditom" (na Kitajskem). Saj imamo vendar najjačjo oboroženo silo, kar jih je še kdaj poznal svet v svoji dolgi zgodovini. — Ampak Kitajci so dorasli in nikoli več se ne bo dogodilo, da se bi tujemu pritisku mirno udali, ali da bi imperialističnim državam fatalistično sužnjevali. "City" v Londonu in Wall Street v New Yorku to sedaj dobro razumeta, dasi jima je ta resnica silno neljuba.

Katoliške šole podpre iz zvezne blagajne za enkrat se ne bodo deležne, a tudi javne šole ne bodo dobile. Hierarhija s Spellmanom na čelu je zadovoljna, da se je končalo kakor se je. Otrokom je bila s tem storjena škoda, a mar je politikom v fraku in talarju za otroke, kadar se gre za predske in za privile-

"VISJA DRUŽBA"

gije. Tako je ostal "volk sit in koza cela".

Bela Hila, ki je dom predsednika Zed. držav, kdorkoli že je, je stara poldrug sto let. Velikokrat je bila že popravljena kar je stalo stotisoče dolarjev. A sedaj je vsled starosti toliko "one-mogla", da ni več varno stanovati v nji. Vsled tega se je predsednik Truman v pomlad preselil iz nje v Blair House, kongresu pa priporočil, da naj ukrene ali se jo popravi, ali pa zgradi kaj novega. Sentimentalni poslanci so rekli, naj se jo popravi, ker je ta hiša nekaj simbol rasti in slave naše republike. Arhitekti so izračunali, da bi popravila stala pet milijonov dolarjev. Praktični poslanci pa so predlagali, da naj se za ta denar raje zgradi povsem nov stan za predsednika republike, ker bo to cenejše in koncem konca v sedanji dobi ne moreš iz tako stare hiše kot je White House vseeno zgraditi nič res modernega vzlic milijonom, ki jih bomo v ta namen vzele iz žepov davkoplačevalcev. Stvar je bila izročena v presojo posebnemu kongresnemu odboru. Zmagala je v njemu "sentimentalnost". Stala nas bo pet milijonov, kot že rečeno in stari White House bo za ta denar popravljen toliko, da se Truman ali kakemu njegovemu nasledniku ne bo še tako kmalu podrl na glavo.

Marija Tito je na govorniški turti. Minuli teden je govoril v Skoplju, v glavnem mestu ljudske republike Macedonije, ki je ena izmed dežel Jugoslovanske federativne republike. United Press poroča v depesi z dne 2. avgusta, da ga je poslušalo na javnem trgu v Skoplju, ob brege reke Vardar, okrog 350.000 državljanov macedonskega pokraja. Tito je lomastil po komunistični formi, ki si prizadeva v tej republiki jugoslovanske federacije zaneti razdor. Tistim Bolgarom in Albancem, ki se žele iznebiti svojih vlad, kateri sta podloščni Kominforma, in osvoboditi Bolgarijo za bolgarsko ljudstvo in Albanijo za Albance, pa je obljubil vso pomoč, ki jim jo more nuditi Jugoslavija. Zagotovil je navzočim, da bo Jugoslavija nadaljevala z graditvijo socializma, toda tako da bo nji v korist, ne pa po ukazih ljudi, ki poveljujejo v Kominformu. Na naslov bolgarskih kominformnih komunistov je dejal, da so se s svojim umišljanjem v avtonomno republiko Macedonijo opeli, ker so začeli "štetj plačance še predno so se izvalili".

Tročki je bil prvi vodilni komunist, ki je prišel v Kremli v nemilost in pogin v pregnanstvo. Bil je ubit v Mehiki. Tito je drugi, ki je bil obsojen, nevestiži one stare boljševike, ki so bili v procesih v Moskvi obsojeni v smrt. Čim je bila izjava Kominforma objavljena, že so rekli, da je (Tito) neznan kam izginil, da je ali pobegnil, ali pa da je že umorjen. Kmalu se je izkazalo, da je bil takrat

na počitnicah na Bledu. Sedaj, ko vidi, kako so se vse države Kominforma zaklele proti njemu, pa je stopil v akcijo in vrača udarec za udarec. Ali bo uspel? Čudno je, da more dve-ma sovražnika mu (taboroma) ljubovati toliko časa! In ni še nikjer izgleda, da mu bodo tla izpodbili, četudi jugoslovansko ljudstvo vsled ekonomskega bojkota ter notranjih spletk ne more priti na življenski nivo, o katerem bi se lahko reklo, da je življa zadosti za vse in tudi drugih potrebščin. To dokazujejo pisma tudi mnogih izmed onih, ki so odkrivali pisli vzhleno o osvoboditvi in o rojstvu nove, svobodne, prosperajoče Jugoslavije. Ni pa za zanesti na pisma, ki jih dan za dnem premleva "Ameriška domovina", kajti preveč jih tako, da ni v njih niti trke ljubezni do dežela, v kateri žive, do njenih vodij pa samo sovražnosti. Niti se ni zanesi na poročila ljudi, ki so uradniki ali pa gostje države, o kateri pišejo. Vestnih poročevalcev je namreč zelo malo. Vsi so več ali manj omreženi s predsodki in vsi več ali manj prevečajo svoje misli s propagando bodisi po svojem okusu ali pa po naročilu.

Sovjetska vlada je protestirala v London in v Washington, ker je bila Italija sprejeta v severo-atlantski pakt — čet, da je to kršitev mirovne pogodbe z Italijo. In je res kršitev, pa ne kolikšna! Toda v Washingtonu in v Londonu je sedaj Italija smatrana za zaveznico, medvojna zaveznica USSR pa za sovražnico. Demo-krščanski, vaticaniki Rim pa je pripravljen "biti Sovjetski zvezi sovražnik kakor ji je bil med vojno, v času premirja in po sklenitvi mirovne pogodbe. Washington in London sta protest sovjetske vlade zavrnile — to se pravi, niti na zmenje ga niste sprejeli tako kot bi se diplomatično spodobilo.

Evgen Stefan, star 54 let, je dospel nedavno v Zed. države, da si tu najde delo in zgradi dom. "Sponsor", ki ga je dobil sem, je njegov bratranec kongresnik Karl Stefan iz Nebraska. Karl je republikanec. Bratranec Evgen je dobil delo v tovarni Omaha Steel Works. 200 članov Structural Steel Workers unije je zastavilo v protest temu najetju, čet, da so oklicali stavko proti temu, da bi se v tovarni najel tujec. Vred te stavke je moral domov še več sto drugih delavcev. Kaj neki si misli Evgen Stefan o Ameriki in o tujakih delavcih, ki so ga tako sovražno sprejeli, da so oklicali stavko proti temu, da bi se v tovarni najel tujec? Mar naj bi bil rajše ostal tam! Morda pa je bil med "razmisljenici" — namreč med takimi ljudmi, ki si vsled enega ali drugega vzroka ne upajo vrhiti na svojo rojstno domovino. Ta slučaj je ob enem sverilo, kaj čaka tudi naturalizirane državljane v slučaju, ako bo brezposelnost naraščala in se "re-

sija" spremeni v pravcato krizo in ruho v paniko.

Laboritski ministri v Angliji imajo res težavno delo. Ze trije glavni so zboleli — pravijo — da vsi vsled naprov, ki jih imajo v reševanju kritičnega položaja Velike Britanije. Prvi je šel na okrevanje v Švico zakladniški minister Stafford Cripps. Za njim na daljši oddih minister vnanjih zadev Bevin in končno še predsednik vlade Clement Attlee. Churchill jim svetuje, naj vsi do enega izstopijo, razpišejo nove volitve ter vrnejo vladne vajeti torijski stranki. Ako večina volilcev to res stori, bo politična svoja dežela do dežja pod kap. Dasi se laboritska vlada ne more postavljati z uspehi, je vendar storila za Anglijo in njeno ljudstvo marsikaj dobrega, kar je pošteno priznati neglede kako obsojamo posebno vnanjo politiko o krmarjev kraljevstva njegovega veličanstva George V.

Avstralska vlada je skušala steti stavko premograjev z vojaštvom. Toda ne da bi poslala vojske streljati rudarje. Pač pa jim je ukazala v rove kopati premog. Temu se pravi na rafiniran način stavkokaštvo. A vlada v Sydneyju se izgovarja, da premogarji niso imeli nikakega vzroka zastavkati in še manj pa vztrajati v brezdolju. Nastala je kriza v pomanjkanju kuriva in tako je vojak zamenjal puško in bajonet s krapom in lopato. Takih slučajev je bilo še precej v novejši zgodovini in malo je manjkalo, da ni tudi angleška vlada na sličen način streljavo pomolaskih delavcev, ki je trajala več tednov — ne zaradi kakih zahtev za zvišanje mezd temveč iz simpatij do stavkarjev enake stroke v kanadskih pristaniščih. Torej vojak vladi prav pride ne samo v vojnah, v uimah, v potresih in v velikih povodnih pač pa še posebno v stavkah.

Tako žive v Ameriki
iz Ljudskega točnika, ki izhaja iz Trstu.

V januarju leta 1949. je v New Yorku izšla brošura E. Farcha pod naslovom: "Sto stvari, ki jih morate vedeti o ameriškem kapitalizmu". Avtor te brošure, napreden ameriški novinar, je napisal že mnogo ostrih satir na Ameriko in tudi tu se ostro posmehuje amerškemu načinu življenja in prikazuje pravo podobo Amerike.

Brošura je pisana v obliki vprašanj in odgovorov v živahnem in lakoničnem jeziku, s katerim izraža v prenesenem pomenu zdaj smeh, zdaj ogorčenje.

Prinašamo nekaj značilnih citatov iz omenjene knjige:

Vprašanje: Komu prisegajo ameriški kapitalisti zvestobo?

Odgovor: Svojemu prvemu dolarju.

Vprašanje: Komu se prisegajo?

Odgovor: Svojemu drugemu dolarju.

Vprašanje: Kaj pomeni dolar za Belo Hilo.

Odgovor: Čarobni ključ, ki odpira vrata vladnih kabinetov v inozemstvu.

Vprašanje: Kaj pomeni dolar za ameriškega delavca?

Odgovor: Sredstvo, s katerim plačuje davke. Za življenske stroške mu namreč preostane samo stotak.

Vprašanje: Kako se glasi geslo ameriških monopolov?

Odgovor: Do nedavna je veljalo geslo: Svoboda konkurence; danes pa: Pax Americana (vlada ameriških monopolov nad vsem svetom - A. Antonov).

Vprašanje: Kaj je ameriški ljudski kapitalizem?

Odgovor: Sistem, po katerem razpolagajo ameriški kapitalisti

svojevoljno z denarjem ljudstva.

Vprašanje: Koliko je Ameriko stala druga svetovna vojna?

Odgovor: Ameriško ljudstvo je zanjo izdalo 220 milijonov dolarjev ameriški monopolisti pa so z njo zaslužili 150 milijard dolarjev.

Vprašanje: Kako zaslužijo monopolisti z vojno?

Odgovor: Tako, da izkoriščajo izvršne vladne organe kot svoje agente, ko gre za vojna naročila, da bi ta naročila krili s sredstvi davkoplačevalcev.

Vprašanje: Hočejo monopolisti vojno?

Odgovor: Da, po njej hrepene in se nanjo pripravljajo.

Vprašanje: Kaj bo monopolistom prinesla prihodnja vojna?

Odgovor: Najbrž jim bo nekaj vzela.

Vprašanje: Kakšne so potencialne možnosti ameriškega kapitalizma?

Odgovor: Kriza in 20 do 30 milijonov brezposelnih.

Mnogo bolesti in sarkazma polaga Farche v svoje besede, ko govori o slavni ameriški "svobodi", o žalostni usodi umetnosti in literature, ki sta v rokah magnatov z Wall-Streeta postala propagandno sredstvo ki tira mladino v razvrat in otopelost.

Vprašanje: Kakšne svobode so v ZDA?

Odgovor: Svoboda je samo ena, in sicer kip Svobode v newyorškem pristanišču; ostale svobode pa so za omrežen federalnega preiskovalnega urada.

Vprašanje: Kaj je to "vlak svobode"?

Odgovor: Vlak, na katerem je nameščena ameriška ustava in pred katerim se skrivajo črni.

Vprašanje: Kakšne so dolžnosti ameriškega državljana po ustavi gospoda Hooverja? (predstojnika preiskovalnega urada).

Odgovor: Prisegati mora, da ni komunist, da ni član naprednih organizacij, da ne bo bral napredne literature, da ne bo hodil na shode, ki jih sklicujejo rdeči, da bo izstopil iz organizacije, ki pripravljajo stavke, da bo ovsal Odboru za preiskovanje protiameriške dejavnosti vse, kar se mu zdi sumljivo, da bo pri volitvah glasoval le za kandidat republikanske ali demokratske stranke in ne bo dovolil črncu, da pristopi k volivni skrinjici.

Vprašanje: Je v Ameriki svoboda delovnega razmerja in kakšna?

Odgovor: Da, je in po navadi, ima vsak Američan pravico, da izbira med smrtjo za lakotjo in bedo.

SE NEKAJ O OTONU ŽUPANČICU

V "Razgovoru" med materjo in detetom nam dete čudovito ganljivo pripoveduje, kako je v snu videlo očeto rane, v materini duši pa se pojavi zla slutnja, da očeta ni več med živimi, ker je padel na bojišču. Vendar hoče to slutnjo odgnati in se tolaži, da so to le otroški prividi in gole sanje, ne pa kruta resnica.

Naš pesnik nosi v sebi vso bolest, vso muko, vse trpljenje bednih slojev, družin, posameznikov je toliko, da je ta bolest kolektivna bolest vsega naroda — nosi v sebi tudi bolest onih, ki so morali zapustiti svojo prelepo domovino na Pri-morskem, na katero je 'sam bog udaril sonce, svoj pečat!'

Učinkovito izpoveduje svojo zaskrbljenost, ki je zaskrbljenost vsega naroda, za usodo onega dela slovenskega naroda, ki je bil nasilno in protinaravno odtrgan od celote, v pesmi "Zemljevid".

"Ko drugi grabijo vse dalje, sirje,

boš rod, ki bivaš tod, boš v

duši čvrst?

O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje

Celovec, Maribor, Gorica, Trst?

Njegova pesem objame vso obširno domovino in vsak del te domovine označi s kakim značilnim svojostvom tistega kraja ali pa prebivalcev, ki tam žive: idrijski rudarji so — "črni rudarji", Nabrežinci so "Nabrežine beli kamenarji", v Devinu so "devinski opaljeni ribarji". Vipavci je "brbljav", briški kolon je "zamišljen", "štajerski vinčar nam vince med", in tako zajame vse, ki poznajo otiske zapestnic — spon.

Zupančič ni sanjavi romantik, ki bi zanešenjaško opeval samo neko utvaro lepote narodovega življenja, njegovo srce dojemata tudi vso resnično bedo svojega človeka. Ko smo tako bežno pogledali v bogato zakladnico njegove duše, nam bo povsem jasno, da je on tudi v dobi veličastnega podviga svojega naroda, da je tudi v tem razdobju narodovega razvoja in njegove rasti zopet "tenko poslušal, da ne bo med nami nespoznan, ko pride čas, ko sine dan, da vstane kladivar, kladiyar silni iz nas".

Zupančič je kot pesnik zelo minogovrsten. Ton njegovih pesmi je včasih šegav, včasih nagajiv, pa hudomušen in poln humorja, tu pa tam satiričen, pa zopet resen, razglablajoč in vzvišen, a vespovsod je Zupančič globok in resničen. J. K.

VESTE KJE JE?

Klara Auderlin, rojena v Ljubljani, išče svojega strica in njegovo družino, ki biva nekeje v Ameriki. Ako stric Joseph (Pepe) Bučar bere te vrstice ali če ga kdo pozna, naj ga opozori, da piše nečakini, hčerki njegove sestre Stefanije, na naslov: Klara Auderlin, Dom onemoglih, Gornja Radgona, Slovenija, Jugoslavija, ali pa sporoči naslov na urad SANSa, 3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Ševile zadrugarjev v Angliji naraščajo

Iz statistike zadržane zveze v Angliji je razvidno, da ima letos 10.167.700 članov, ali 191.000 več kakor pred enim letom.

Promet zadrugnih prodajalcev je znašel lani 502 milijona funtov šterlingov ali 58. milijonov več kakor leto prej, napredek torej 13.17%.

Ničesar ni lažjega kot varati samega sebe. — Demosthenes.

Seznam priredb slovenskih organizacij v Chicagu

Organizacije v Chicagu in okolici, ki žele imeti svoje priredbe označene v tem seznamu, naj nam sporoče podatke, enako tudi po pošti v slučaju pomoči.

"Nada" št. 102 SNPJ — banket v proslavitev 40-letnice društva v petek 19. avgusta pri Leo Gračnerju na S. Lawndale Ave.

Trailblazers št. 100 SNPJ — piknik v nedeljo 14. avgusta na vrtu Gato Farmers Grove, 425 W. 116th St. (3 in pol blocka vzhodno od Halsted).

Pevski zbor Prešeren — piknik v nedeljo 21. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu.

Progresivne Slovenke, krožek št. 9 — proslavitev druge obletnice krožka s programom in plesno zabavo v nedeljo 16. oktobra v dvorani SNPJ.

Pevski zbor Prešeren — jubilejni koncert v nedeljo 6. novembra v auditoriju Sokol Chicago na So. Kedzie Ave.

Slovenski dom št. 86 SNPJ — veselic v soboto 19. novembra.

Narodni vtisi št. 39 SNPJ — Sil, vestrova zabava v soboto 31. decembra v jedrini dvorani.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3734 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2312
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2215 So. Ridgeway Ave.
Tel. CRawford 7-5440
If no answer — Call
AUdia 7-6790

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING COMPANY

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETARCI SE TISKA PRI NAS

UNIJE V VLOGI PODPORNIM ORGANIZACIJ

(Konec s 1. strani.)

gotovljen najboljši, ako bodo članstvu nudile mikavne zavarovalnine in predvsem penzije.

Kako vesel npr. so sedaj tisti stari premogari, ki so bili v skrbeh, kako se bodo preživljali — sedaj pa jim je njihov "John" izvojeval po \$100 pokojnine na mesec. In ker poleg te prejemajo še kak dvajsetak na mesec vladne (social security) pokojnine, pa človeku, ki itak ni bil nikoli razvajen, že zadostuje, posebno če je zdrav. Žal, da predno je ta pogodba za pokojnino premogari stopila v veljavo, mnogi rudarji do nje niso bili upravičeni, četudi so pustili v rokah po 30 let svojega življenja, nekateri tudi več. Preprečila jim jo je določba, da le oni, ki se delali v premogovnikih do tega in tega dne v določenem letu, so upravičeni do nje. Ako je kdo nehal delati recimo nekaj mesecev prej, ni iz pokojninskega sklada premogarije deležen nobene podpore. To je bil udarec posebno za naše stare rudarje v Kansasu, pa tudi drugod. A vseeno, tisti, ki prejemale sedaj po \$100 na mesec pravijo, da čestokrat niti pri najtrštem delu niso toliko zaslužili.

Zato je John L. Lewis med premogarije sedaj tisljan, dasi je bil pred leti mnogokje med njimi silno osovražen. Pokojninski sklad unije ni samo pod kontrolo UMW temveč so tudi družbe, ki vse vsoto plačujejo vanj, zastopane v njemu. Glavni upravitelj sklada — trije po številu, prejemajo po \$35,000 plače na leto. Imajo kope klerkov, izmed katerih je marsikdo tudi visoko plačan. Med glavnimi upravitelji tega stomilijonskega sklada je tudi John L. Lewis, toda on plače \$35,000, do katere je po pogodbi upravičen, ne vzame. Smatra pač, da mu unija plačuje za njegovo delo zelo primerno plačo in bi si svoj prestiž pokvaril, ako bi si za taka postranska dela vzel še nadaljne tisočake.

Sedaj je v akciji za razne zavarovalniške podpore unija avstinskih delavcev in ob enem unija jeklarskih delavcev — obe CIO. Prva zahteva zvišanje mezd, ustanovitve zavarovalniškega sklada in pokojninskega sklada, in pa naredbe proti pospeševanju priganjstva, ki se ga uvaja na "mehaničnem traku".

Unija jeklarskih delavcev pa zahteva 30c zvišanja mezd na uro, toda ne bi šla vsa ta vsota delavcu temveč bi se jo razdelila, njemu 12 in pol centa na uro povška, od drugega zvišanja na vsako uro pa bi šlo 11.23c v pokojninski sklad in 6.27c v sklad za socialno zaščito. Predsednik te unije Philip Murray je pred vladno zasliševalno komisijo dejal, da so profiti jeklarskih magnatov tako ogromni, da to zvišanje lahko plačajo ne da bi svoje produkte podražili za en sam cent.

Zelo dobre zavarovalniške metode inata uniji oblačilnih delavcev ACWA (CIO) in ILGW (AFL). Tudi unija klobučarskih delavcev jih je uvedla — posebno na polju bolniške zavarovalnine, ki jo plačujejo delodajalci. Toda situacija je vendarle takole: dočim so delavci takih unij prilično preskrbljeni v slučaju

stisk, je štiri petine drugih brez zaščite; razen v kolikor so upravičeni do brezposelnostne podpore in pa do pokojnine po \$5. letu starosti iz social security sklada. A več ko dvajset milijonov delavcev niti v slednjem ni zavarovanih, ker jih je social security zakon izločil. Torej pridejo v poštev predvsem industrijski delavci in klerki v večjih podjetjih.

Dobro je, da so se unije toliko potrudile minula leta ne samo v zahtevah za izboljšanje življenjskih razmer svojega članstva temveč tudi za zavarovalništvo. Toda ta ogromni socialni problem bo rešen šele ko bo kril vse delavce vseh strok, torej tudi delavce na farmah, hišno služinčad ter male obrtnike. Tako zavarovanje pa je mogoče zgraditi le v območju države, ne pa posameznih organizacij. In to je bila že od nekdaj socialistična zahteva vseh po svetu, ne le v Zed. državah. Dokler ne bo sprejeta in uveljavljena, ne bo socialne zaščite po pravilu — vsi za enega eden za vse.

Se nekaj slike iz nedavnih volitev na tržaškem ozemlju

O prvih volitvah v Trstu, ki so bile prve od časa ko se je Italije Mussolini polastil, smo že poročali. Izpadle so po volji krščanskih demokratov (klerikalcev), ki so dobili nad 40 odstotkov glasov, na drugem mestu pa so bili takozvani Vidali-jevi komunisti, ki so prejeli 30 odstotkov glasov. Ta skupina je s kominformom, torej proti Titu. Z njo je glasovalo po mnenju tržaškega škofa Santina tudi veliko Slovencev, med njimi tudi katoliških Slovencev, rajše kot pa da bi glasovali za "Tito-vo" komunistično listo, namreč za pridruženja Trsta k Jugoslaviji.

Tržaški "Ljudski tednik", ki je urejevan prijateljsko do Tita in Jugoslavije, je pisal o izidu teh prvih volitvah v tržaški mestni svet pod naslovom "Po-božne želje" sledeče:

Tudi šaljiv list je zrcalo kulturnega in političnega doživljanja že zaradi tega moramo posvetiti nekaj vrstic ravnokar minulim tržaškim volitvam.

Minule so. Zacele so s tem, da so vladodržci sami, brez sodelovanja poklicanih zastopnikov ljudstva, sestavili volivne imenike. Sestavili so jih po svoje. Kdor se je kdaj pomudil nekaj tednov v Trstu, seveda če je bil iz Italije, je dobil svojo glasovalno pravico, tudi če je že davno daleč na dnu Italije. In takih ni bilo malo, na tisoče so jih nasteli. Rimski vladar jim je poskrbel s posebnim odlokom dopust, prosto vožnjo seveda, tja in nazaj. Skratka prišli so do prijetnega poletnega izleta pod edinim pogojem, da se potrudijo za par minut na volišče in volijo kako italijansko stranko, po možnosti demokristjansko.

Že davno pred temi volivnimi izletniki so prišli vagoni papirja, potem so sledili razni italijanski župani, poslanci, senatorji in končno sam predsednik vlade. Vsi so prišli v Trst in pumpali v glave ubogih volivcev, posebno tudi volivk, idejo o priključitvi in o italijanstvu Trsta. Vmes, prej in pozneje, so prihajali iz Rima milijončki, ne ravno na vagone, kakor papir, am-

JOSIP STAJIN pravi, da kar se Sovjetske zveze tiče, ni za mir po svetu nobene nevarnosti. Ne more pa se tega reči po njegovem mnenju o Zed. državah. Pred meseci je predlagal konferenco velikih četvorice, ki se je nato vrnila in nevarno zaključila v Londonu, a ni se izgleda, da je izgleda gota to uravnoteženo odnosa. Kajti rešenja proti kapitalizmu je v ameriški diplomaciji čedalje več in v Moskvi vračajo s prepovedjo zoper "anglo-ameriške" vojne hujskade in pa proti kapitalizmu sploh.

pak vendar v čednih vsotah po pet do deset in tudi do dvajset milijonov na obrok. Istočasno je izšlo pismo škofa Santina (Pred bogom boš odgovarjal in odgovarjala, kako boš volil—volila!), sledile so pridige, kaj se je dogajalo po spovednicah ne vemo, plakati so se lepili v besediščih. "Volitve so tajne, toda bog vidi", organizirale so se škvadre za zvižganje in prepetanje, nekaterim strankam sploh ni bilo mogoče prirediti javnih shodov, več nego 15,000 volivcem, ki so bili redno vpisani, se volivne legitimacije niso dostavile, koliko pravih volivcev sploh ni bilo vpisanih, to sam bog ve, skratka uprizarilo se je vse, da ostane pri starem: Okupacijska oblastva bodo slej ko prej delala lahko, kar bodo hotela, z edino razliko, da je tisti, ki ni bil sporazumen z njimi, prej lahko svoje misli zapisal v liste, a zdaj jih bo tudi lahko povedal v mestnem svetu, pomagalo bo vse toliko, kakor prej, skratka, barako bomo vlekli naprej, dokler bo šlo.

Nekaj novega pa je le: Med tem, ko je bilo še tik pred volivnim dnem v taboru "Antititalia", kar šest strank, sta zdaj v tem taboru samo še dve, obe slovenski. In z veseljem piše italijanski tisk, kako malo slovenskih volivcev je: Komaj 7,000, t. j. 4.15 odst. od vsega prebivalstva. Konec je bajke o Slovenceh v Trstu, ni jih več. Amen, amen — per sempre!

Stoj! Ta "amen, amen per sempre!" je bil že tenkrat zapisan v zgodovini tržaškega slovenskega ljudstva. Ravno 50 let je od tega. Felice Venezian je izrekel to besedo, toda amen je zdaj samo njegovi slavni liberalni stranki, ki je zdaj ob podpori vlade v Rimu in vladnih krogov v Trstu zlezla na smešno pičlo število glasov: Za naš "amen" je pa še čas. Smo pač taki, da nas ne poruši vsaka sapa pa čeprav si to želijo i "dvatisočletniki" i vidaljevski trobentači i belogardijski ščurki. Naj bo njih zavezništvo proti nam še tesnejše, skupaj si bodo peli amen po pregovoru: "Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade".

Doba kolonijalnih sil zatonjuje in milijone ljudi gre v svobodo

(Konec s 1. strani.)

zanašati na pomoč iz Zed. držav. Eno največjih čudežev tega procesa je, da se laboriti v Londonu ponajajo s socializacijo in njihovi nasprotniki jih označujejo za socialiste, dočim jim ob enem očitajo, da jim njihov "socializem" rešuje ameriški kapitalizem.

Da-li bo Anglijo za kapitalizem še mogoče oteti, je veliko odvisno kako se bo razvijala nova Nemčija. Anglija se je boji radi konkurence. In ako pride še Japonska v novo tekmo na mednarodnem industrijskem trgu — težko da bi mogla Velika Britanija še kdaj tekmovali s temi kolosi.

Francija tudi v skrbeh. Kakor Angliji, se kolonijalni imperij tudi Franciji ruši. Izgubila ga je precej po in med vojno. Med njimi steer majhni, toda strateško zelo važni arabaki deželi Sirijo in Libanon. Vre v Moroku. Puntajo se Arabci v

bivših italijanskih kolonijah. In Francija ima polne roke dela z uporom v Indo-Kini. Namesto, da bi ji kolonije donosale dohodke, ki jih je imela v prospejavoči imperialistični dobi, ima sedaj stroške z njimi in pa vojne. Pačajo ne samo domačini, ki se puntajo temveč tudi francoski vojaki, pa čeprav so zamorske polti (senegalsci), katerih se zdi vlad v Parizu manj škoda kot pa da bi pošiljala tja vojake francoskega rodu.

Kakor Francija izgublja moč v kolonijah jo tudi Nizozemska. Portugalska za enkrat še ni v stiski — pomaga ji Anglija — in tudi Belgija svoje vnanje posesti še močno drži.

Ampak neglede kako velik del sveta je še vedno pod okupacijo imperialističnih sil, povsem očitno je, da je kolonijalne dobe konec in ob enem tudi začetek konca dveh največjih imperialističnih carstev — Velike Britanije in Francije.

Kdo je vodja kitajskih komunistov in pa njihove armade?

Vsako je vedel že pred pričetkom boljševiške revolucije, kdo jo je pripravil. Na čelu teh revolucionarjev je bil Lenin. O kitajskih revolucionarjev pa je navadnemu človeku prav malo znano, ker je smatrana še vedno za nekako "deveto deželo".

Njeno glavno prvo revolucijo v socializem je vodil Sun Jat Sen.

Na čelu sedanje njene borbe pa je Ču-Teh, poveljnik kitajske ljudske vojske. Rodil se je pred 63 leti v Ma-An-Cuangu v Se-verni Kitajski. Njegova družina je imenovala Ču (rdeč), njegov oče pa ga je imenoval Teh (čednost). Že kot otrok je uresničil to, kar je bilo preroškega v združiti značilnosti njegovih imen. Začel je opravljati težka dela na veliki kmetiji: moral je skrbeti za živino in jo krmiti ter nositi vodo v vas. Z isto vztrajnostjo, ki jo je pokazal kasneje kot komandant tri-milijonske, se je naučil branja v vaški šoli.

Njegovo življenje v Yunanu se je spremenilo v trajno borbo proti tiranom. Nikoli več ni pozabil na svoje preteklo hlapčevanje na vasi skupno z ubogimi izkoriščanimi kmeti. Kot mnogo drugih naprednjakov onega časa, se je v začetku leta 1920 Ču-Teh pridružil novi Sun Yet Senovi stranki Kuomindan. Kmalu pa je opazil, da so revolucionarno ideologijo ustanovitelja Kuomindana polagoma izdali razni izdajalci Čangkajske vrste. V tujni je navezal stike z mladinci, ki so kasneje ustanovili novo kitajsko komunistično partijo. Obiskal je Nemčijo, prepotoval Evropo in Ameriko, kjer je ostal do leta 1926. Ko se je vrnil v domovino, ga je delavska stranka poslala v Sečuan, njegov rojstni kraj, in kasneje na srednji Jangce, kjer je vodil oficirsko šolo Kuomindana. Ko se je Čangkajske postavil v službo veleposelnikov in despotov ter organiziral v oni pokrajini pokolj demokratov, je bil v Nancangu Ču-Teh eden izmed voditeljev upora.

Čang je zbral vse svoje sile

proti nancangskim upornikom in mu je uspelo pognati jih na Jug. Samo 1000 mož se je lahko vrnilo v Hunan, kljub temu pa jim je z vztrajnim neuklonljivim borbenim duhom uspelo zaneti upor kmetov ter tako ustanoviti prve divizije ljudske vojske.

Čangkajske je po nasvetu nemških nacističnih generalov in z ameriškim orožjem in letalstvom sprožil ofenzivo milijona svojih mož proti 380,000 mož Rdeče armade in ljudske milice. Ljudska vojska je pretrgala obroč, ampak se je morala umakniti s svojim slavnim "Dolгим pohodom" do Severne Kitajske, pri čemer je prehodila nad 10,000 km. Dve leti kasneje, leta 1937 so Japonci napadli Kitajsko. Osem let je Ču-Teh posvetil vse svoje sile v veliki borbi proti militaristični Japonski.

Rdeča armada, reorganizirana v 8. pohodno armado, je prvič dosegla svojo veliko zmago za Kitajsko na prelazu Pingh Sing Kuang. S Ču-Tehom in njegovim štabom na čelu je ta armada globoko prodrla v japonsko zaledje, dvignila kmete v veliko osvobodilno gibanje in osvobodila nad 90 milijonov Kitajcev.

Z ameriškim orožjem, ki ga je dobil za časa japonske invazije, je Čangkajske julija 1946 zahrbtno vdrl v osvobodeno ozemlja z vojsko 4,300,000 mož. Njegov namen je bil, da v treh mesecih enkrat za vselej pomete s komunisti.

Videl sem pozimi Ču-Teha v njegovem glavnem štabu. Nosil je uniformo iz platna z modrimi črtami in plašč iz črne volne. Navadna železna pečica je ogrevala njegovo sobo. Zavidal sem mu njegove čevlje z vrvmenimi podplati, kakor jih nosijo kmetice v Sensku. Na temenih se mu že prikazujejo sivi lasje. Vprašal sem ga, kaj je najbolj pripomoglo k velikim uspehom osvobodilne vojske. Odgovoril mi je: "Naklonjenost in gmotna pomoč civilnega prebivalstva". Za borci so velike ljudske množice.

DROBNI NASVETI

Svetlikačja se mesta na obleki operemo v vodi, v kateri smo kuhali bršljan. V bršljanovi vodi bodo tudi znova zaživele barve na svileni obleki.

Nekatero blago ima to slabo lastnost, da se kmalu začne svetiti. Blesk odstranimo, če vzamemo kos istega blaga ali belo plateno krpo, jo namočimo v mrzli vodi in denemo na svetlikačja se mesta ter potegnemo preko nje z vročim likalnikom. Moramo pa likalnik takoj odstraniti, da para lahko uhaja. Nikdar ne posušimo, ker sicer nastanejo nova svetlikačja se mesta.

Madeže joda, kave, mleka in vina laže odstranimo, če jih prej napojimo z glicerinom in jih potem izperemo v milnici, v katero denemo kapljo alkohola.

Madeže česnje odstranimo iz pralnega blaga, če ga pomakamo tako dolgo v vrelo vodo, da izgine.

Grozdin sok, ki ga izpijete na tešče zelo koristi bolnim na jetrih; če ste v obraz blede in upadle, pijte dvajset dni grozdin sok in dobile boste najlepšo polt.

Suhe slive so zelo dobro sredstvo zoper lenost črevesja. Deni zvečer štiri do pet sliv v kozarec z vodo in zjutraj izpij vodo, slive pa dobro prežveči. Kakor slive uporabljate lahko tudi suhe fige.

Medene predmete očistimo, če jih natremo s pol limone, nato pa z mehko krpo obrišemo.

Vodne madeže odstranimo s pohištva, če ovlažimo sol z namiznim oljem in drgnemo z njo madeže, dokler izginejo.

Omelo, kateremu so se zlepile četine, denemo nad vodno paro, dokler se zopet ne zravna.

Zamazani ali zaprašeni žamet skrtamo s prav mehko krpo, potem pa ga drgnemo z otrobi, ki jih prej malo segrejemo. Otroba tako dolgo menjavajmo, da je žamet popolnoma čist. Lahko pa očistimo žamet tudi s kruhom, sredico, tako da drgnemo njeno po žametno previdno, vendar

precej močno. Čim se kruh umaze, vzamemo drugega.

Madeže potu na oblekah odstranimo na ta način, da jih peremo v mešanici vode in kisa; prav tako peremo uspešno s francoskim žganjem.

Ko pereš zelenjavo, daj v vodo žlico kisa.

Veščina in letika med španskimi begunci v Franciji

V taboriščih v Franciji je blizu 200,000 tisoč beguncev iz Španije, ki so pribežali tja po zlomu španske republike, za katero so se borili. Dobe iz raznih virov zaslišno hrano, žive v nesantarnih razmerah in silno se je razpela med njimi tuberkuloza ter tudi druge bolezni. Radi bi se izselili v republike latinske Amerike, pa jim zapirajo vhod, ker si žele zdravih, mladih, nerevolucionarnih ljudi. Dolgo so tudi upali, da bo Franco padel in se bi potem mogli vrniti v svojo domovino ter svobodno živeti v nji. Tako pa so obojeni v brezmejno dolgočasje, v boleznih, v hiranje in počasno umiranje.

Znižanje živile delavcev na ameriških farmah

Na ameriških farmah dela sedaj pol drug milijon manj delavcev kot leta 1939 in dva in pol

milijona manj kakor leta 1929. Vzlic temu pa se sedaj pridela na ameriških kmetijah lahko vsako leto več žita, bombaža in vse sorte drugih pridelkov. Vzrok je umnejše obdelovanje, izboljšanje semen in temeljni vzrok vsega tega napredka pa so poljedelski stroji, ki jih tovarne vedno bolj izpopolnjujejo. Vsled tega naša dežela vzlic temu, da zalaga za živili veliko krajev širom sveta, jih pridela še vedno toliko, da jih je odveč. Seveda, odveč jih je tudi zato, ker si jih ubožne družine ne morejo privoščiti toliko kolikor jih potrebujejo.

Znižavanje uvoza

Uvoz v Zed. države je bil aprila in maja letos skoro 10% nižji kot pa je bil povprečno na mesec leta 1948. Tako pravi trgovski departament. Ameriški izvoz pa je skoro enak kakor povprečno vsak mesec lanskega leta. Ni čudno, da se evropske dežele pritožujejo nad pomankanjem dolarjev! Zed. države jim hočejo le prodajati, ne pa tudi kupovati od njih.

Farmarji "na konju"

Glasom vladne statistike znaša likvidna imovina ameriških farmarjev 20 milijard dolarjev (milijarda po naše je tisoč milijonov, po ameriško pa je to bilijon), zadolženost farmarjev (prve in druge uknjižbe) pa znaša pet milijard dolarjev.

Ivan Albreht:

BEGUNC

V oči jim strah gori
in lica gloda jim bolest.
Tako beže, gredo
in sami ne vedo,
kje konec bo njihovih cest...

Daj roko, brat,
da bo obema laže —
a brata ni.
Tam, daleč tam doma
v krvi leži.

A živi vsi beže
in plaho se ozirajo,
kot gledali bi enomer,
kako povsod grobovi
pošastno se odpirajo.

Kam, oče, kam?
A oče več ne čuje...
Oj, mati, sladka mamica! —
Joj, v takih dneh
še mati nima več srca.

Smrt senči jim oči
kot bi na sodni dan prišli.
In vsi se tresejo bledi!

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brosure in knjige, naj piše upravitelju, ki bo poslalo potrebne listine in informacije.

CALIFORNIA.	OHIO.
Fontana: John Pečnik.	Akron-Barberton: Alois Ocepke.
Oakland: Anton Tomšič.	Bridgeport in okolice: John Vitec.
Los Angeles: Frank Novak.	Cleveland: John Trebel, Anton Jankovich in Frank Hribar.
San Francisco: A. Leksan.	Fairport Harbor: Lovrenc Bajc.
COLORADO.	Girard: John Kosin in Andrew Krivina.
Crested Butte: Ant. Slobodnik.	Lisbon-Power Point: Jacob Bergant.
Pueblo: John M. Stonich.	Maple Heights: Frank Volkar.
Walsenburg in okolice: Edward Tomšič.	Warren: Joseph Jek.
ILLINOIS.	PENNSYLVANIA.
Chicago in okolice: Frank Bizjak, Joseph Oblak, Peter Verhovnik in Frank Zaltz.	Aliquippa: Geo. Snarekar.
La Salle in okolice: Anton Udovc in Leo Živnik.	Avella: Frank Bregar.
Springfield: Joseph Ovca in John Goršek.	Carmichaels: Anton Zupančič.
Vienna: Fr. Hlrsch.	Crafton-Moon Run: Jennie Jeraj.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.	Canonsburg-Strabane: Jacob Pavčič.
Witt: Luka Podbregar.	Export: Jos. Britz.
INDIANA.	Forest City: Anthony Drasler, Jr., Frank Leben.
Indianapolis: Mary Stroj.	Harrisburg: Anton Zornik.
KANSAS.	Johnstown in okolice: Frank Cvetan.
Atoka: Anton Shular.	Latrebe: John in Mary Fradel.
Avoca: John Shular.	Houston: Louis Britz.
West Mineral: John Marolt.	Liberty: Nick Triller.
MICHIGAN.	Sharon: Joseph Cvelbar.
Detroit-Jearborn John Zornik, Joe Koršič.	Potovanja zastopnika za Proletarca, Ameriški družinski koledar in Majski Glas za zapadno Penno Anton Zornik, Harrisburg, za Canonsburg in Somerset kraj pa Frank Cvetan, Johnstown.
MINNESOTA.	WASHINGTON.
Buhl: Max Witt.	Renton: Fred Medvešek.
Chisholm: Frank Klun.	Seattle: Lucas Debeljak.
Duluth: John Kobl.	
Ely: John Terani in Matt Praprotnik.	WEST VIRGINIA.
MISSOURI.	Elm Grove: Frank Kosom.
St. Louis: John Spiller.	Star City: Lawrence Selak.
MONTANA.	Thomas: Lenhart Werdinek.
Butte: Anton Zugel.	WISCONSIN.
East Helena: Joseph Mitchell.	Milwaukee in West Attis: Louis Barborich.
Red Lodge: K. Erzniznik.	Sheboygan: Frank Stih.
NEW JERSEY.	Willard: Matt Malnar.
Elizabeth: Amalia Oblak.	WYOMING.
NEW MEXICO.	Kemmerer in okolice: John H. Kriznik.
Gallup: Mary in Jennie Marinšek.	
NEW YORK.	

NAROČITE AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR SVOJCEM V STAREM KRAJU

Stane \$1.65 s poštnino vred. Pošljite nam točen naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

PROLETAREC, 2301 So. Lanwdale Ave.

CHICAGO 23, ILL.

SPAIN

SIGNS CONTINUE TO MULTIPLY THAT conditions inside Spain are worsening too rapidly for financial salvage operations to have any chance of success. So serious is the country's economic plight that Franco is rumored to be planning a thorough-going shake-up of the regime and the introduction of various measures aimed at overcoming Washington's reluctance to finance his survival. But a recent development, so far unreported in the press, shows how profound the changes would have to be to check the country's progress toward chaos. For the first time in thirteen years Franco is confronted with a crisis inside the Falange arising not out of rivalry or differences over tactics but out of concern for the regime itself. Early this month the Council of Provincial Leaders of the Falange, meeting in Madrid, reported a state of general collapse and an alarming disaffection and misery in each province. It called for fundamental administrative reforms together with a drastic change in the policy of food distribution. The pronouncement has produced extreme tension between the Cabinet and the Falange and between the Falange and the army. And it has demonstrated how far the process of disintegration has gone in recent months. To press \$50,000,000 into Franco's hand would be not only politically reckless and irresponsible; in practical terms it would be nonsensical. We are glad Mr. Truman said so as directly as he did. —The Nation

Public Thinking Confused

As an example of how greatly public thinking can be confused by one misconception, there is a recent door-to-door survey conducted among 5,000 typical Americans to ascertain their knowledge of certain subjects. When asked what kind of business is transacted at the New York Stock Exchange, sixty-four per cent of these people answered that the New York Stock Exchange deals in livestock.

Here is an activity that affects the lives of people all over the world, yet two of every three Americans are not just uninformed about it but are decidedly misinformed about it.

When such a large number of people have such a completely false impression of a thing as important as the Stock Exchange, it is reasonable to expect them to be better informed about matters that are even harder to understand? Can the same people who are victims of this fallacy about the business of the Stock Exchange be expected to detect, unerringly and without aid, less obvious fallacies in proposals bearing on public affairs? Of course they cannot.

A great and glaring error in any public proposal does not mean that proposal is rendered harmless and can be safely ignored. On the contrary, it means that more than usual effort must be exerted to give the public the facts that will make for understanding and will expose the fallacy to their eyes.

THE HEART OF THE BARDEN BILL

The cries of 'bigotry' are a cover-up for a drive to split the country

By Glenn L. Archer

Great wrongs are often committed in the name of "rights." In this country, parents have the right to send their children to private and parochial schools. But they do not have the "right" to do so at public expense. Only one group of any consequence has dared to campaign for this wrong, which it falsely labels a "right"—the Roman Catholic hierarchy.

A vote for the Barden bill (which prescribes public educational funds for public education only) is a vote against parental rights, against constitutional rights, against American education as a whole, against America herself, Francis Cardinal Spellman, Roman Catholic Archbishop of New York, declared recently.

According to this logic, a man who builds a private road for his own use has a "right" to demand that the public foot the bill; a parent who sends his child to an exclusive private school has a "right" to demand that the public foot the bill; a Methodist, Baptist, Presbyterian, Episcopalian, Catholic, Seventh-Day Adventist, Jehovah's Witness, Jew, Atheist, or Communist, who contributes funds to schools propagating his particular set of beliefs has a "right" to demand that the public foot the bill.

Founders' foresight: Unfortunately for Cardinal Spellman's argument, the Founding Fathers incorporated into the American Constitution an express denial of the spurious "right" which he proclaims. The First Amendment said: "Congress shall make no law respecting an establishment of religion." To the extent that the government supports this or that religion financially or otherwise, it is encroaching upon the federal Constitution, and endangering the religious liberty of all.

Now, the founders of this republic were not bigots. They provided for the separation of church and state because their collective experience had shown them that it was the only way to avoid the internecine religious warfare, the cancerous group hatreds, of the Old World.

The moral ground on which they stood was aptly defined by Thomas Jefferson, who, in drawing up the model Virginia statute of religious freedom, said: "To compel a man

to furnish contributions of money for propagation of opinions which he disbelieves is sinful and tyrannical."

Who's bigoting whom? Yet this is the sinful and tyrannical kind of compulsion which the Cardinal stridently seeks to fasten upon America. With timetable precision, other Catholic prelates all over the country issue simultaneous and follow-up statements closely echoing the New York Archbishop's blast.

While shouting "bigotry" at Rep. Barden and all other Americans who have a respect for the United States Constitution, they are themselves doing their best to stir up virulent religious antagonisms, and to divide the country at a time when all efforts should be directed towards welding a unified democracy which will help the world emerge from chaos and strife.

Hole in the wall: Cardinal Spellman and his colleagues are out to attain their objective by breaching the wall of separation between church and state at every conceivable point.

When it comes to matters like health services for children they should be provided in such a manner that the tax funds will not be diverted to relieving private and parochial schools of burdens which they should rightfully bear. Each measure must be examined on its merits to see that, in the guise of aiding children, money is not actually being provided for the normal and rightful expenditures of the non-public schools.

GLENN L. ARCHER is executive director of Protestants and Other Americans United for the Separation of the Church and State. A native of Kansas, he holds four degrees, has been a professor of law, was a member of the Kansas Board of Education, and was formerly connected with the National Educational Association. This article is excerpted from a longer one in the New York "Daily Compass."

Fewer Summer Jobs

The law of supply and demand, of which students learn in the classrooms, has had a considerable effect on their hunt for jobs this summer. There just aren't the jobs for them there have been in recent years, according to school officials.

LITTLE LUTHER

By JOHN FAINE

"Aw, Pop!" protested Little Luther from the lawn.

"Never mind the aw pops," roared Mr. Dilworth from the shady front porch, "just get on with the mowing and let me concentrate."

"But it's hot, Pop!"

"I am aware of that as you are, Luther. Don't think for a moment it's comfortable for me sitting here and trying to figure some way out of my dilemma."

"What's your dilemma, Pop?"

"Don't think that I wouldn't rather be out there with you in the fine, warm sun, working up a fine, healthy sweat, my boy."

"What did you say your dilemma was, Pop?"

"Don't think I wouldn't gladly be a boy again, mowing lawns, drinking ice cream sodas, playing games."

"Pop?"

"Yes, my lad?"

"Could I have a quarter for an ice cream soda?"

"Mow the lawn!"

"Pop, do you suppose Aly Khan is swimming in his private beach in the south of France?"

"If he is, he's crazy. Mow the lawn."

"Pop, you're worried about your diaper business, aren't you?"

"Gentlemen, let me reiterate that we are returning to normalcy. The present disinflation is a sign of the inherent good health of American industry, commerce and trade. The hectic conditions of the war years are fortunately behind us. The jobless are jobless again. The penniless are penniless again. The wheels, gentlemen, are turning at a wholesome rate of speed."

"What did you say, Pop?"

"Just rehearsing my speech for next week's Chamber of Commerce luncheon, Luther."

"You're worried about Dimity Diapers, aren't you, Pop?"

"Aside from the fact, Luther, that we haven't sold a diaper in three months, our business has never been sounder."

"Why don't you cut prices so that people can afford to buy, Pop?"

"And in closing, gentlemen, let me urge you again to understand that disinflation is healthy so long as jobs are disinflated, wages are disinflated, unions are disinflated, stomachs are disinflated and corporation taxes are disinflated."

"What about prices, Pop?"

"Remind me to have you before the House Un-American Activities committee, Luther."

News that Hits The Pocketbook

Used car prices are rising, as part of a seasonal trend. They are expected to drop again by October. Can you wait?

Old-fashioned price wars have broken out in the hosiery and electrical appliance lines. Nylon hosiery for dress (\$1 gauge) is being pushed down as low as 83 cents a pair in Midwest stores. When you know the length and size are right for you, better buy two pair to get the best use from odd stockings.

When you buy floor covering, watch out for the racket used by some unscrupulous dealers. They know most people don't know how to figure the yardage they need; so they charge for an exaggerated amount, but deliver only the correct yardage. Linoleum is generally sold by the square yard. Just remember there are nine square feet in a square yard, and most linoleum comes two yards wide. So if you have a kitchen 9x10 feet, you'd need 90 square feet, which is 10 square yards or five of those running yards.

Here come some statistics to prove what most families well suspect: It has cost more of what a man earns to feed a family in the city since the end of war than it did in the early war year 1942—32 per cent against 26 per cent to be exact.

Be sure that the food store clerk re-weighs any pre-packaged meat or cheese that you buy. Often, mistakes are made by inexperienced workers, according to a speaker at the National Conference on Weights and Measures.

Let honesty be as the breath of the soul.—Ben Franklin.

THE MARCH OF LABOR

UP WRONG ALLEY

The world is filled with worries about communists and the like. If the affairs of those who run the show and do the worrying were conducted so that they did not have a bad conscience, they wouldn't have to worry about communists and the like. But then affairs seem pretty much run by corporations and they have no conscience to trouble them, and couldn't develop one even if they tried.

It is obvious that if statesmen and congress would aim at the welfare of mankind instead of at privilege and advantage, the future would promptly cease to be horrendous. But reforming politics and politicians and the powers behind the thrones is an ancient, creaking and futile effort.

Instead what can labor do? Labor unions too are "fighting communism" in the same manner that results only in growth of the menace. If instead they would return to basic union principles and practice good unionism, what chance would communists have in the unions? (And incidentally what a relief that would be to the dockers in Britain!)

There you run often into the same trouble. A vested power group runs the union. . . But you can start or build the right kind of a union. Eureka, you've found it!—Industrial Worker.

Fine Example of the 'Tory Mind'

There are "Tories" in every country, but Britain — the country where that name for die-hard conservatives originated — still produces the choicest examples of the "Tory Mind." For instance: F. A. Wadsworth, former mayor of Wadsworth, England, recently talked to a Chamber of Commerce at Santa Maria, California.

Wadsworth gave Americans some important advice on how to keep the Truman Administration from establishing here a "socialist government" like that in Britain, but his most interesting remark was this:

"Members of the British Parliament have raised their pay from 400 pounds (\$1,600) a year to 1,000 pounds (\$4,000). Politics is now a paying game."

In the "good old days" for which Wadsworth yearns, only big landlords and other "gentlemen" with independent incomes could afford to be members of Parliament. The \$4,000 annual pay has made it possible for working men to share in writing their country's laws. This typical Tory doesn't like that.

He was cheered by the Chamber of Commerce members, who, though Americans, are Tories, too.—Labor.

Congresswoman Warns Housewives Warning

In 1922, it was found that 60 per cent of all school girls in two West Virginia cities suffered from goiter. Medical authorities looked into the situation and discovered some surprising facts.

Up to 1900, nobody in that region had goiter. Since then it had been constantly increasing. Why?

Before 1900, the people there used a local "unrefined" salt, which contained iodine. Then they switched to "refined" salt from Ohio and Michigan, which contained no iodine.

These are some of the facts cited this week by Congresswoman Bolton (Rep., Ohio), in a speech urging Congress to pass a bill requiring iodine to be put into salt, and suggesting that housewives buy only "iodized" salt.

Goiter, she said, is not only a serious disease itself, but also sometimes leads to "deaf-mutism and feeble-mindedness.—Labor.

The United Kingdom is slightly smaller than the state of Oregon. It has a population of 50,000,000.

The gasoline age has modified a Biblical injunction Sunday is the day of arrests.

More Mergers Mean Monopoly To Sen. Pepper

Sen. Claude Pepper (D., Fla.) believes the increasing rate of business mergers is accelerating the trend toward industrial monopolies.

Pepper provides some excellent statistics as background for the investigation of monopolies and anti-trust legislation which is under way in the House.

He says, "More than 500,000 small firms were eliminated from the market during the war years."

"Between 1940 and 1946, more than 1,800 independent competitive firms in manufacturing and mining disappeared as a result of mergers and acquisitions. Their assets were equal to \$4.1 billion, or 5 per cent of the total assets during the war."

"In 1939, the number of firms with fewer than 500 employees in manufacturing industries was 51.7 per cent; in 1944, 38.1. . . . At the beginning of 1948, 113 manufacturing companies, with assets of more than \$100 billion, owned 50 per cent of the nation's manufacturing property, plants and equipment."

"In 1939, 250 of the largest corporations held \$25.9 billion, or 60 per cent, of the gross value of the manufacturing facilities of the country."

Pepper's statistics are from official Federal government records.

Catholic Church Tolerate no Opposition

Cardinal Spellman's intemperately bitter and vituperative attack on Eleanor Roosevelt for her stand against Federal aid to parochial schools came as a shock to those who, while differing with the Cardinal, had heretofore respected his traditionally American right to make the strongest possible argument for his side. By his action the leading Roman Catholic prelate in the United States, and by inference the church to which he belongs, made it clear that any opposition — no matter how sincere and honest — to a policy adopted by the Catholic church is intolerable to that institution. Mrs. Roosevelt's untiring efforts in behalf of children of all sects and races, and her unquestioned reputation for tolerance would make the Cardinal's outburst rather silly were it not for its implications as a deliberate demonstration of his power to influence legislators of his faith as well as those whose constituencies include large numbers of Catholics. The Cardinal knows his politics and his politicians; shortly after the dispute flared, Representative Barden admitted that his school-aid bill, previously conceded a good chance of passage, now was endangered. As we go to press, only one important political figure, ex-Governor Herbert H. Lehman, has had the supreme and rare political courage to defend Mrs. Roosevelt. As he quite properly stated, "The issue is whether Americans are entitled freely to express their views on public questions without being vilified or accused of religious bias." If, by supporting Mrs. Roosevelt, the Governor arouses the Cardinal's wrath, it will have to be on grounds other than anti-Catholicism. For during his term of office he approved both the released time program of religious education and free transportation for children attending sectarian schools, measures strongly supported by Catholics. He earned a black mark, in Catholic eyes, for joining the Ad Hoc Committee to Fight the Ban on "The Nation." He did so despite his personal dislike of the Blanshard articles, for he could not accept the high-handed censorship imposed by Dr. Jansen. It is not improbable that Governor Lehman through his support of "The Nation" and by speaking up for Mrs. Roosevelt, has taken himself out of this fall's race for Senator Wagner's seat. But we still hope that Catholic voters and political leaders will not allow themselves to be misled on these issues.—The Nation.

"KEEP AMERICA FREE!"

By George S. Wuchinich

PITTSBURGH, Pa., Aug. 1 — No President has ever flung a gauntlet at the American people with as much arrogance as did Truman in selecting Attorney General Tom Clark for the Supreme Court. This is the month of dog days, as oldtimers say, but our danger is less from dogs than in going to the dogs.

Truman made his announcement with no qualms of conscience, no shame or apology. He and his party prated of civil rights and as the Missouri Gang with its Republican counterparts wept crocodile tears for the Negro people, out comes the real intent — a candidate from Dixiecrat Texas for the Supreme Court.

Tom Clark has, as no other Attorney General before him, subverted the Constitution and the Bill of Rights. He proudly admits that more Americans have been "investigated" during his reign than in any other, and Attorney General Palmer of the infamous Palmer Raids of the twenties is a piker compared to this guy. Clark led off with his so-called subversive lists, where his, and only his, judgment rules what organizations are considered disloyal to our nation.

In his Justice Department he has Edgar Hoover, FBI head, as a running partner in their scheme of Americanism — and it must always be remembered that Hoover as a minor clerk under Palmer learned his lessons well. So well, in fact, that trial by jury is ruled by stoolpigeons, spies and informers.

In the last three years Tom Clark set the pattern of bird dogs and finger-men for control of our minds. It is appropriate that his nomination should come in the dog days — for those whom the gods would destroy, they first make mad.

The Supreme Court has never had a Negro on its bench. Fifteen million Americans have never been judged by one of their peers. To the Negro people, not from the side of the mouths of the bi-parasites but with a direct outburst, eeth showing, comes this — Tom Clark.

The Democratic Party of Western Pennsylvania is a Truman stronghold. Leaders Kane and Lawrence go along nicely with words about civil rights, but in the swimming pools — supported by Negro and white taxpayers, jimcrow is practiced. Highland Park focuses their meaning of civil rights, because it is here that violence comes on every occasion that Negroes exercise their right as citizens to enjoy swimming in these hot days. It's not the pools alone — but, in jobs, political, economic and social inequality that condemns the Negro people to live in heaping masses on a single mound known as The Hill.

Local Democratic leaders can't talk themselves out of this bag, anymore than can Truman. Negro people know that the nomination of Clark is an open dagger, aimed

at them and intended to keep them as submerged and inferior Americans. No less, however, the Clark nomination is as sinister a danger to all Americans, for this man makes no bones as to how he feels.

On June 26 in the city of Milwaukee I happened to be speaking at a picnic and not far from me in the same city was Tom Clark. The "German Relief Day Committee" feted and celebrated with him as the main speaker at Old Heidelberg Park, a prewar nest of Bundists.

He raised high his voice against the "reds" and emphasized that his Department of Justice was doing a good job of hunting out Americans reputed to be "red". Other speakers before him in German, asked America "to have a more sensible policy toward Germany."

Now — what do you think Hitler was saying before the war?

He, too, was hunting "reds" and he, too, asked the world to have a more sensible policy toward Germany.

It was Hitler who put Negroes in the class of apes.

Clark from Texas, in company with Hitler's admirers, will be guided on the bench by what? Our flag or the swastika?

We know how he feels about Slavic Americans. He put the American Slav Congress on his first proscribed list; and Slavic Americans are now in jail at Ellis Island. If Tom Clark does this, how does he feel about Jews, Catholics, trade unionists and people in general?

Already the Hobbs Bill has been passed by the House Judiciary Committee and it permits law enforcement bodies to set up camps for so-called alien communists. Once this is permitted, how far behind can be the nativeborn? Communist or not — that's not the question. In the medieval minds of men like Clark, you must hew to his ideas, join his broom-riding brigade of witches, or else remain out of the pale.

Armed Hitler Fascism took the lives of 300,000 Americans, including Negroes. If this nomination is permitted, upon the bench will be no judge, but an executioner whose job it will be to mold America to the image Hitler loved so well.

Hitler and his ghouls rejoice in the dogdays of 1949. Their madness lives on — but in the end the guardians of peace will catch up, just as they did in 1945.

Warning

CHICAGO, July 27.—Drugs for the relief of hay fever sufferers, recently widely hailed, may cause dangerous reactions, the "Journal" of the American Medical Association warns.

Swallowing one such drug cost the life of an Iowa baby, and three doctors who made a study of the treatment in that state said from 24 to 46 per cent of all those who used the drug were made ill.